

Luc Aussibal
dessenh sus papièr calc (2006)

Somari

OC/ passatges

CAPRICIS DELS VENTS

- Danièla ESTEBE-HOURSIANGOU, *Vent de quan*
- Silvan CHABAUD, *Dins la garriga chaplada*
- Gui MATIEU, *Levar la votz*
- Joan-Pèire TARDIU, *Las mans liuras*
- Jaumes PRIVAT, *Tròces de luòcs*

ISTORIAS DE CAÇA

- Sarà LAURENS, *La caça ai limaçons*
- Franc BARDOU, *Partença*
- Bruno PEIRAS, *Caçador de bolets*
- Silvia BERGER, *La Crida*
- Frederic FIJAC, *Trobar*

BUT LAMPS

- Max ROQUETA, *Bolhs 2*
- Estève SALENDRES, *Camin descaminat*
- Joan-Frederic BRUN, *Bèu rocam*
- Olivèr LAMARCA, *Light but lamps*
- Aurelià LASSACA, *S'èra desrevelhada*
- Olivèr DECK, *Nueitiu VI, VII*

TRAVERSADAS

- Antoinette DES HOULIERES, *Cançon,*
• revirada del francés de Gui Matieu
- Stig DAGERMAN, *Lo nòstre besonh de consolacion se pòt pas assadolar,*
• adaptacion de Joan Fulhet
- Yves UGHES, *Bancs,*
• revirada del francés de Stèu Lombardo
- Sylvia PLATH, *Faisan,*
• revirada de l'anglés d'Olivèr Lamarca
- Celso Emilio FERREIRO, tres poèmas de *Longa nuèch en pèira,*
• revirada del galician de Josep Carles Laínez
- Gabriela MISTRAL, *Desolacion,*
• revirada de l'espanhòl (Chili) de Joan-Frederic Brun
- Nâzim HIKMET, *De la vida III,*
• adaptacion del turc de Lilian Olivier.

IBN ARABI, *Lo cant del desir ardent*,
adaptacion de l'arabe de Bruno Peiràs.

GERMANOR

Alguns poetes maleïts del rock (2) :
Nick DRAKE, *Veu de la muntanya...*

Norbert NARACH, *Políptic anual*
Joan Pere SUNYER, *Set proses del silenci*

CRONICAS

Jòrdi BLANC, *Adieu Ramon !*
Pèire VENZAC, *La C.D.F. (Jornal)*
Felip GARDY, a prepaus de *Saume dins lo vent* de Sèrgi Bec
Joan-Ives CASANOVA, a prepaus de *Les Temps passats*
de Joan-Ives Roier.
Joan-Frederic BRUN, *Nòvas mesas en scèna* de Max Roqueta

Novèlas

OC/**passatges**

Per tal d'acompanhar l'adralhada creadoira qu'es al còr de son prètzfait, la revista OC aviá creat la colleccion " *Messatges* ". Puèi la colleccion " *Lo Temps clar* ".

Uèi OC amòda la colleccion
OC/passatges****

Non pas per far renàisser " *Messatges* " o " *Lo Temps clar* ", rai. Non pas tanpauç per ajustar una colleccion de mai a d'edicions occitanas que fan ja un remirable trabalh. Mas per tal de dobrir un espaci creatiu a d'autors de lenga occitana e catalana qu'an pas gaire ajut dinc'aicí l'occasion d'èstre legits e que pr'aquò lor escritura s'afortís còp sec coma una presa de riscas.

En version originala de segur, e puèi en viradura francesa (e mai anglesa o castelhana, etc. s'aquò ne vira), OC/*Passatges* se prepausa de far ausir de voses que se situan dins una radicalitat creadoira. Pas cap de forma, pas cap de genre privilegiats. La colleccion vòl d'efièit sortir dels esquèmas costumièrs.

OC/*Passatges* s'adralha dins lo sens d'una rompedura qu'es tanben fiselitat fonsala a l'esperit de la revista que publiquèt las òbras pus innovadoiras de la literatura occitana contemporanèa.

Los dos primièrs obratges de la colleccion
 se pòdon comandar tre ara a :
 OC
 Centre Regionau de Documentacion Occitana
 BP 27
 06371 Mouans-Sartoux Cedex
 al pretz de 7 € cadun.

DOS AUTORS, DOÁS ÒBRAS PER DOBRIR LO TALH :

Olivier Lamarca. Nascut a Orly en 1974. Viu a Tolosa. Publica dins la revista OC dempuèi 1999. *L'amor es un orquèstra blanc que ne sòmian los gosses* es son primièr libre.

Amb Lamarca, cal pas s'atendre a legir de poèsia occitana, pecaire, ni mai quitament de poèsia, e mai s'aquò i sembla. Los " polits vèrses " a còr de pagina son portaires de quicòm coma un destrusiment a bèl talh, qu'amòda una vision ont res se pòt pas reconéisser : ont remetes pas res ni mai degun. Demòra a cada còp, sul papièr, un " objet " dins l'evidéncia de sa (des)bastison a còps de martèl. Singular. E definitiu. E que, benlèu, justament, endefòra de tot çò conegut, te definís.

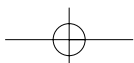
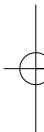
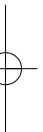

Joan-Francés Mariòt. Nascut en 1959 a Livinhac entre ribièira d'Òlt e La Sala (Decazeville) ont viu e trabalha. Es un dels creators e dels animators de l'associacion *Mescladís*.

A partir de la conca carbonièra roergassa de La Sala, Mariòt esparidís son escriure trevaire de mondes, de lengas e d'umanitat al briu d'aquels *Faxes* qu'aicí prenon lo biais d'un cant contunhós. Escorreguda bartassiera, crosa-mots e crosamonde . Crosa-lengas, amb los ressons italians, castilhans, berbères e angleses que venon esperlongar lo rajòl occitan primièr. Tot aquò jol signe màger de la frairesa e de la pluralitat. Pluralitat de biaisses, de lengas e de monde, de mondes. Crosa-vida.

E sul taulièr :

Anna Hernández-Turné, *Magnòlia en mà*.
 Felip Angelau, *Quò sentiá a cèl*.

of_esplandi_2006

capricis dels vents.

daniela estèbe-hoursiangou**Vent de quan**

Vuèit e blanc que'ns hantaumeja
S'en-hola cap aus absents
Horruca engèrc imatges d'arbes
Aprèp que deishè ua auba escanada
S'esbarrir per dessus los rebats d'un muscle
Un vente aganit ont peishes mechanics
Hregan despulhadas de carn e d'èrba
E las pèths vadón cledas d'oblit
Tà s'aparar deus nhacs que poiré portar
De ròsas, nèu e cants espelits alhors
I a pausa que vam a l'ombra sola
De las parets e deus ponts redes
Devath d'esclairatges es-hlorits
Ont viénen a perpaus sasons aunèstas
Eth los trauca sovent cercant las bèstias
Mes sapiatz que las eliminèm totas
La sang de la singraula plapè lo treu
Quitament las qui totun nos espiavan
E s'emportèn los perucs e los uèlhs
Dab los que i avèvan installats
Atau qu'eslissarà en balas sus las vilas
E los casaus de veire lo deisharàn passar

Dins la garriga chaplada...

Dins la garriga chaplada
 Entre l'autòrota e la zòna industrialala
 Dins lei bordilhas, ai pè deis èuses
 Sus la còla desfigurada.

Lo vent rebala lei saquetas de plastica
 Que s'estrifan ai brancas dei cades destimborlats...

Lo bauç s'avança, davant la Vila au luenh,
 La pèira es aquí dempuèi lei tèrratremas ancestraus,
 Lo bauç s'enuça en plen
 Sus la Mosson que s'escapa dins lo vau.

Camini sus lei barris crebats
 Tot en assajant de mesurar l'espaci e lo temps
 Que nos enròda e nos dessepara.
 Leis òmes aquí plantèron cavilha
 Ara la ferralha escampada rovilha
 Ara vènon morir lei rèstas de l'industria.

Es malaisit de se faire una idèa
 E d'un autre latz tant simple ;
 Vira que viraràs
 Siás l'explorator d'un oppidum fantasmatic.

Dau castelarès se pòu espinchar
 Fabrèga aiçavau
 La plana, lei còlas, lo Puòch, la Serrana...
 E darrièr, la mar, lei palunalhas,
 E dau passat se pòu espetar la sarralha.

La tèrra dei ancians, conquistada per lei romans,
 Lo fòrt aclapat per tant de segondas escoladas...
 Ara la garriga sembla embrutida, mespresada,
 Siam sus una talvèra de rementas.

Dins la mata la senta
 Se pèrde puèi desboca
 Sus la pista
 E l'espacièr onte vènon trabalhar lei putas
 E lei tantas
 En rara de la ciutat
 E dei sègles.

Lo castelaràs fantasmatic
Dins lei bartàs desfonçats,
L'oppidum de Fabrèga.

Lei plantacions de cèdres

Lei plantacions de cèdres
Destacan lo cèu
De Gardiòla.

De pistas en pistas
Enjusc'ai planestèus asaigats de solèu,
La sabor dei farigolas, dei messugas
E dau cauquièr
La lutz dei nivolàs passejaires
Tot s'encamina
Dins mon cabestran estofat.

Vau de desirs en silencis
Sus l'esquina peirosa de Gardiòla
Ai rescòntres secrèts
Dei pichòtas montanhas.

A dos cent metres,
En dessus dei paluns
Cèrqui
Lei dralhòus de lèbre ;
A dos cent metres,
Solet, sensa degun,
Dins lei plantacions de cèdres,
Imagini
Un poèma.

E la paraula pica
Sus l'espandi sauvatge,
Agachi la planeta,
Me sabi formiga dins lo nonrèn.

Ai beson de ritmica
Dins la vida, lei barrulatges,
Lo camin dins lei mateletas
Fa lo torn dau monde au seren.

Levar la votz

(causida)

CAPRICIS DEI VENTS

1

LEI NIVOLS
                  LORDS
S'ENROTLAN
                  AILALIN
E ROTLAN
                  SUS L'ORIZONT

LO VENT
                  SE VEI
LEI VAI VINTOLAR
                  LUENH.

3

LEI RONFLADAS
DE VENT
REVENON
REPARTON
E RES
NI REN
PER ARA
LEI RETEN.

SE'N VAN
LUENH
AILALIN
DINS LA LUTZ
DEI PALUNS.

5

REGARDAS
AILA LUENH
                  EN DURENÇA
LO MOVAMENT
                  DEIS AUBRES
DINS LO VENT.

SON QUE TREMOLAMENT.

LA NUECH
                  SUS AVINHON
S'ARRESTA DOÇAMENT.

•

QUAND LO MAU...

QUAND LO MAU MAI QUE MAI
                  FAI MAUDIRE L'AMOR
E MAI MESCLESSE UN PAUC
                  MESSORGAS E MALURS
MENA SUS LA MAR MANSA
                  SON AMA VERS LEI MORTS.

LO CHIN JAPA JAMAI
                  A LA LUNA LO JORN.

LAS MANS LIURAS

l'espaci
aquelas lengas
atal
tot çò
tenon
lor envolada
la matèria
amòda
d'aire
s'aleugerís
comol
a bocins
las parets
durar
es escapar
lo vent
(Hans Arp)

•

d'ont

la man

d'un mot

sul copet

lo piel ras

d'un liuç

non parla

arrendut

compta

las pèiras

a marmulhs

sus las pèiras

•

e res

la tèrra roja

res

per aquels camins roges

los primièrs borrons

los afars

e res

lo vent

de badas

dins

ser long

lo

dels paures fuòcs

una paraula

de tèrmes

de lum

que parla pas

que i vei pas

quauqu'un trantòla

demièg las pèiras

lo cèl

tòmba

suaudament

es totjorn

s'amudir

(Rotland Sabattiés)

•

lo vent

desrastolha

aquels jorns

de la tèrra

seriá

quitament pas

un nom

sonque

la pèl

de somiar

una man

lisaira

e 'n cèl

de cambas

sus las pèiras

frejas

•

e ditz pas

demòra pas

aquò's

aquelas carrièras

liuras

quauqu'un

tot sol

acompanha

lo cèl

•

i tusta

la mar

tan luènh

tòrna

ambe lo cèl

un pas

dins l'esclaire

las mans

sus la pèl

e

la mar

un desforreladís

d'ondadas

ont

lo temps

s'arrapa pas

•

i endevenir

tornar mai

aquela nuèit

dins la paraula

qu'es muditge

la cara

freja

e

lo tresfosiment

d'una ora

l'aiga

en lai

es totjorn

la del còr

que batega

a la lutz

escura

d'aimar

•

qu'una paraula

e lo flamb

perdiá

la nuèit

los uèlhs

ja luènhs

los bòsques

endedins

d'un ventàs

rebatut

a bufadas

en-delai

de partir

•

Tròçes de luòcs

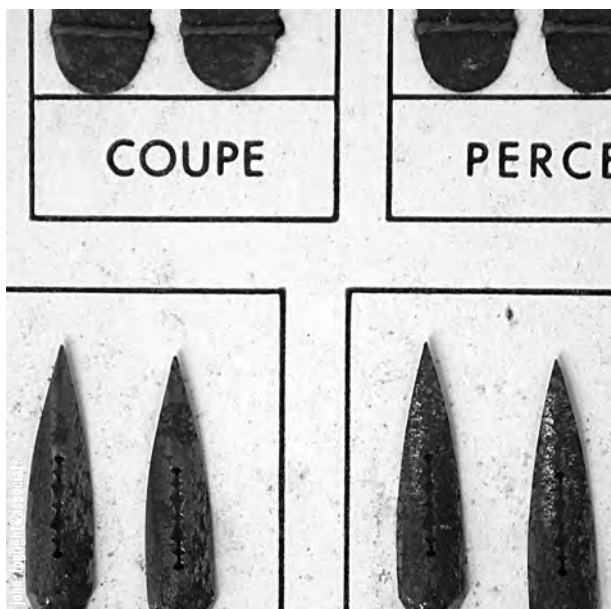
Termabèr

entre las doás montanhas, un talh gigantàs ont s'engulha l'aura del sud. posca d'èrm e de sal. luèn, luèn, plan luèn, vesèm caminar l'ombra d'una caravana, un pauc de gris sul la color de la sabla. sabèm que los camèls carrejan la sal. montan d'aquel desèrt mai bas que mar ducas als planòls nauts, ne vegèrem totara pel mièg de la rota, espotits pels camions que filan sens s'arrestar. a costat, de còps, qualque dròlle plora sa fortuna, d'autres escampan de pèiras de colèra. amont-naut, a l'entrada del tunèl, se cal signar, signar e encara signar per caçar los diables, los que gaitan, jos tèrra. e tamben pagar sa dima al prèire plantat a l'entrada. la mecanica susa, caufa, e dintram dins lo negre. un ramalh de silencis amb lo diesèl que vrombís, un canton de jorn tot al fons. aquò put l'essencia, lo cramat, la tèrra poirida, lo diable. tot sortiguent d'aquela boca, de signes de crotz encara, e l'espandida sens fin dels planòls, las montanhas, los talhs, las nafras de la tèrra, amb aquel pastron gardaire d'infinet que de la man abraça l'espandi tot.

Dèlfi

“πέρ από του άνεμο”

vegèri los mots penjats a las branca, son buf delai lo vent fasiá fuòc, ne cramavan las pèiras redondas. boca d'auras e de paraulas petrificadas. una cata amb dos pichons a l'ombra de la figuèira esperava las oras frescas. de toristes filmavan, la boca de lor uèlh de veire rajava de non-res. machuguèri de laurèl, me banhèri la cara a la font santa. profetisèri pas. fumavi -Papastratos- tot esperant, davant las colonas, que passe lo temps, la nívol sul solius, e d'una filha lo desancar.

istórias de caça

Istòrias Brèvas

La caça ai limaçons

Costariá pas gaire e sariá pas un grand esfòrç, çò diguèt lo chèfe. L'aviam cregut. Segur qu'aquesto pareissiá suau, aisit que vendriá coma aquò.

La caça ai limaçons qu'aquò semblava : cinc oras dau matin, mai que mai un dissabte, la carrièra sariá vueja encara, lo tipe que deviá durbir lo magasin èra una mena de darbon (tucle coma la bèstia en mai d'aquò), un nanet pas plus aut que tres motas vò qu'un tèst (e que ne'n semblava un). Lo camion sariá defòra. Esperavan una liurason per la botiga e sas, èran pas lei solets de l'esperar.

Subit me turtèt pas la facilitat de l'afaire. Franc que mi pensavi qu'aguèssi agut l'astre de nàisser crespinat dins la botiga de Papà, jamai de la vida l'auriáu fisada a un nanet. Amai fuguèsse un finòcho. Ara qu'i pensi, es a-n-aquela facilitat que mi faliá chifrar per trobar que quicòm trucava. En luec de m'interrogar sus l'oportunitat d'emplegar d'òmes que t'arrivan a la cencha. A la perfin de la fin finala, l'afaire èra dei bèus. Basta. E mai un pauc tròp. Fasiá d'ans que n'aviáu pas agudas d'aquela mena. Après la drogariá e lei fusieus pendent un quingenat d'ans, prenguèri la retirada qu'aviáu passat lo temps mai que mai.

Jamai aguèssi agut l'idèa d'i tornar s'a-n-aqueu moment ma borsa èra pas estada dei mai plenas encara que fuguèsse prionda coma la bota dei Danaïdas. L'amor dau juec, 'quò fuguèt ma perdicièn. M'entrapèri qu'aviáu vint e cinc ans. Seguiguèri de companhs e coma voliáu pas istar en una... Aquòta qu'es mon solet ponch feble, que volètz ? Es pas tan fòrt qu'aquò l'òme. Alòr de mai en mai e de mai en mai venguèt grossàs, lo flume d'argent que fasiá l'anar-tornar dins mon sac. Amassèri un molon de deutes e ges de moien de ne'n sortir. La vida es dura, sas... E coma aquò mi fauguèt tornar a la pena per mi provesir de dardenas. Mi cercavi d'escasenças e coma aviáu encara una reputacièn, fuguèt pas una gròssa dificultat de trobar. Per lo biais deis sòcis de mon ancian malhum "professionau", rescontrèri lo Tòni.

Leis afaires, lei coneissiá lo Tòni que remplaçava l'amic Tito, son oncle. Èra una mena, coma dire, sabi pas qué, d'impressariò, anem. Balhava lo materiau, lei fons, leis adreïças, la mapa... Un còp complit lo prètzfach, partejava lo profiech, (e ne'n preniá una bòna part per eu) entre lei gus. De còps que i a lei tipas se coneissián e de còps non. I aviá de gusalha coma de

costuma e de professionaus coma ieu. Mai jamai la mema chorma au meme endrech e sus lo meme affaire nimai.

Òc, sabi. "Reservoir Dogs" que sembla. Ben, avisa-ti que la realitat de còps rejonh la ficcien amai mi dién pas Mister Blonde. Enfin, si vesían lei tipes, si fasián dire l'ora, la data, lo luec, e en barca, gènts de marca ! Puei se se'n sortissían, prenián sei parts e se'n anavan. Pecaire, que l'aijà dich aquò ! Bòn, vaquí coma se passèt tot aquò...

Eriam cinc. Lo chèfe, un tipe que coneissíau d'un autre raubatge dei quartiers nòrd e dos autrei qu'aviáu jamai vists. Encara que siáu a parlar d'elei, coma aquò mai porriáu pas manco vos dire de qué semblavan a-n-aqueu moment qu'èran toei encapochinats de nègre, vestits coma de sordats dau GIGN.

Lo jorn que parli, eriam amagats dins la carrièra dins un recanton. Lo chèfe èra au gach. Lei rabatins sota nòstrei vèstas e lèsts de se ronçar sus lo molon.

La caça ai limaçons... Dissabte, cinc oras manca un quart, carrièra vueja, la botiga, emé seis estòris a pena levats (l'aijà dich tanben aquò !). Lo camion èra pas encara arriuat. Lo darbon èra dins l'affaire e lei besonhas si passarián d'aise.

Un detalh, un solet detalh. Mai que si podíat èstre grandaràs. Sabíau pas de qué sariá la marchandisa. Dròga ? Tiras ? Materiau ? Argent ? S'arribava que lei collègas sachèsson pas lo contengut dau raubatge per s'engardar d'un pauc tròp de vam. Solet lo chèfe sabíat. De pas saupre queta mena de besonha s'agís, se si pòu chabir ò pas, defugís d'aver quauqueis uns per empochar tota la paga avans leis autreis.

Lo camion apareissèt, se parguèt, lo menaire sortiguèt e veguèri lo darbon lo saludar. L'aimavi aquela tensien davant que lei cavas venguèsson seriosas. La man que sarra la cròssa. E d'un vira d'uelh fugueriam dins la plaça, lo chèfe au volant a mand de partir, pòrtas encara a brand. Lo darbon (per la fòrma, qu'èra emé nautres) e lo menaire (qu'eu dau bòn l'èra pas) sortiguèron subte de la botiga. Un o dos còps de rabatin (totjorn per la fòrma) lei descoratjèron. Lèu si siam esbinhats. Lo camion bramèt e pauc après fugueriam luenh. S'esperaviam encara un pauc per se chalar. De còps que lei condés arribèsson, sens èstre convidats, si valiá mielhs èstre lests de replicar.

S'es ja vist, a passat temps qu'èri jove, qu'un cargament de drogariá vò de fusieus s'acabèsse mau emé lei gus en prison. Mi rememòri, que vint ans fa, aguèri de problèmas après un còp a-n-una banca dei gròssas a Niça en 1976. Amai lo chèfe se'n sortiguèt en motò e faguèt sa vida en America Latina, se'n manquèt de gaire que se passèsse mau. Ara si vei pas mai de trabalh de professionaus d'aquela mena. E de gasanh coma lo de Niça, nimai.

Lo camion èra clafit de cartons e de caissas. Aviam de cotèus, d'unei aigre-arput per l'escortegar la pilha. Mai mi sariáu

jamai pensat a-n-aquesta. Eriam toei ensembles emé nòstrei cagolas, nòstrei mitas nègras, nòstrei vèstas militaras emé sei pòchas plenas de municions, nòstrei braias mascarilhadas, nòstrei soflaires...

D'un crussiment de pinça, si dubriguèt una caissa e... Èran pas de dardenas (que siguèsson vertadièras ò pas), de droguis-tariá vò de fusieus... Aqueu qu'aviá dubert lei cartons li sotèt sei mans grossassas e peludas. Ne'n tirèt una cava qu'auriáu pas creguda.

La caça ai limaçons.

Ne'n tirèt de cavas bluias, jaunatas, ròsas, rojas, de colors pastèu, lusentas e redonatas, bigarradas. Un arc-de-seda, de tafatàs, de velot, de dentèlas, de ribans ai formas de popas, de posas, de tetons, de... Èra de linjariá, de sostens, de braietas, de pòrta-jarretièras. ... Una garlanda de debàs transparents coma de nívols pendolejavan dei dets porcins de l'òme.

E badèri, estabosit, aqueleis espòutits que començavan de comptar leis estrings e lei tangàs en si molhant consciensiosament lo poce !!

"Serenada, Cantarèla, Estève Laudèra, Cantal Tomàs... N'i a dei bònas ! E son de marcas !" diguèt un en vesent leis etiquetas.

- Quatre caissassas au mens, sensa comptar lei cartons... Bòna finida !" diguèt un autre en tirant un sosten arange ornat coma una catedrala.

- Si fauriá verificar se's ben de seda vò de teissut bastard... Que l'agan pas fach a Hong Kong, que siegan de còntre-façons. De mai en mai, dins lo malhum de l'economia parallèla se destrian tot d'una ..." respondiguèt lo primier.

Ne'n demorèri coma un con.

Aqueu masclum au mitan d'aquestei cavas de femelam, aquò i podiáu pas creire que si faguèsse aqueu rambalh per tornar vendre de merças coma aquestei. Si fasiá pas avans e podrai jamai m'i resòuver... Mai, sas, èra la començança d'una èra novèla e va sabiáu pas encara.

- Capelan de capon de bòn dieu !! Qu'es aqueu pati, macarèu ?!"

- Òu ! Qué i a ?" mi diguèt lo pelut.

- Coma qué i a ?" m'estofavi, "Anatz pas me dire que nos siam crebats per aquò?"

- Coma "per aquò" ? " E entre sei mans negrassas, brandiguèt, peçugadas graciosament per lo poce e lo guinaire, lo pichòt det aristocraticament levat, d'unei braietas fragilas e diafanatas coma d'alas de parpalhòt. "Lei darrièrs modèles de la sason, sas ! Sus lo mercat sosterranh, aquò's michant !"

" Òu, grand creador de tot çò qu'es,
 autreja-nos una ora de mai per
 complir lo nòstre art
 e perfar las nòstras vidas. "
 Jim Morisson

Partenças

Per son darrièr viatge, l'ai amagat jol fautuèlh passatgièr. Ben sai : totòm se'n vira. Pasmens, l'ai amagat per lor far la suspresa. Fa temps ja qu'o auriái degut far. Perqué fa tan solelh, un jorn coma auèi ? Davalan un fum d'avions, de çai amont, que se van pausar sus l'airepòrt vesin. Son un fum tanben a s'envolar cap al diable vert. Es a pro pena se capiti d'entendre lairassar la ràdio.

L'avion ieu, jamai lo preguèri pas per enlòc. Tròp car. Rai ! De tot biais, tot aquò serà lèu reglat. Lo quitran comença de fondre. Fin de divendres sul parcatge de l'ipermercat Alprat, debuta de junh, sèm a las sasons de las pluèjas inacabablas. E auèi, te fa un calimàs que t'escana ! N'ai los uèlhs qu'espentan. Milanta carris que començan de s'amolonar, tap sus la rocada vesina, per al mens cinq quilomètres, tres linhas de plan nauta tension que se van rejónher a la centrala de distribucion, pas luènh d'aicí tanpauc : qué pòt valer lo lum del jorn dins la pudesina d'aquel femorièr ? Lo cèl es blancàs, un paquet auratjós. Las susors me venon al front, a las mans. I a pas encara pro de mond. D'aquí a una mièja-ora, serà bon.

*

Aquò i es : passi la man jol fautuèlh passatgièr. L'aganti. Sortissi. Verifiqui qu'es cargat. Truqui la pòrta. Monti sul capòt de l'autò, sul sieu tet. Amiri.

E d'un !

Ai agut un vièlh con. A lo ventre qu'un còp colcat, sembla pas tant uflat. Lo carreton se'n va solet dins lo sens de la penda. Pel meteis camin davala la sang que pissa d'aquela la bofiga de codena desuflada. Una femna crida, de genolhós. Devia èsser la sieuna. L'abati, ela tanben. Los avions que passan çai amont udolassan pas pro fòrt per m'empachar de l'entendre bramar.

Dos vigilis arriban ; un doblet, pecaire, coma l'aujòl amb los guits salvatges. Filh de puta ! Ai pas encara perduda la man, que los ai butats totes dos. Lèu plegat. E aquel con de can que me ven lairar dessus ! L'abati el tanben. Aital, tè ! L'ai agut al vòl.

Puta de bèstia, de qué m'entremeti ?

Tè ! Vejaquí mos companhs de la polagalha. Sarratz-vos, rascladuras ! Veïretz se soi òme de paraula, ieu. Daissatz-me sonque lo temps de me ficar lo cap del canon dins la boca, e adiu, còla de putas. Vos quiti que m'en vau...

*

Quin astre ! Te venián tot bèl just de tornar l'aparelh fotò. Foncionava impecable. Te'n tornavas al carri. E lai, veniás a pro pena d'i cargar la pellicula quand ziu ! lo vegères. L'aviás aquí, crincat, quilhat sul tet d'una autò rotja. Lo cèl, al dessús d'el, parlava pas qu'en blau. Lo solelh just a ta man dreita, per l'esclairar de biais, benlèu un bocin tròp enaut, mas raï. Tirèt el, amb son flingue d'assalh, mas tu tanben, òc, amb la tieuna.

E lo manquères pas.

Ni el tanpauc.

T'espèta coma un fuòc d'artifici lo cap d'aquel tuador. Son suïcidi, e cinc mòrts, de fotòs incomparablas : aquò's plan de pan sus la pala ! De qué far flòri, una monedalha del tròn de Dieu.

La musica dels escuts te ressona pel cap. Cal pas pèdre de temps. Te cal telefonar lèu lèu al setmanièr Masplanvist de Barcelona. E tanben a Dimenjinfò. De fotòs aital, las se van arrancar. Te cal far montar los enquants. I auràs al mens de qué te pagar lo torn de las islas miegtteranencas en crosièra.

*

T'an tornat aviat en avion cap a Tolosa. A l'espital, se son totes afanats al torn de tu per te chaupinar, t'espia de cada costat, a cada caire. T'assucan de questions. En Egipta, de qu'as manjat ? De qu'as begut ? S'as agut relacions sexualas amb de femnas ? Amb d'òmes ? Amb d'animals ?

Sabon pas lo nom de ton mal. Es una malautiá rara, segur, mas benlèu pas completament desconeguda : una urticària terribla que te prusissá a ne cridar t'aviá despertat al còr de la nuèit caudassa del Caire. Èra la nuèit passada. Puèi aquò comencèt de te far de postèma sus tota la pèl del còs e de la cara. Lo poire se botèt a pissar jaune, puèi lèu ne venguèt verdastre. Ara, n'es a virar al negre ! Aicí, sabon pas lo tieu mal. Mas lo professor Clarac, un especialista de la Facultat de Montpelhièr t'es vengut auscultar el tanben.

Son diagnostic es impecable ; e implacable atanben. El, sap ton mal. A fait far encara unes prelevaments per verificar una o doás causòtas de mai. Mas aqueste còp, Clarac es segur

de son ipotèsi. N'es visiblement estrambordat. A capitat d'identificar lo virús. Sap adara son biais de se desenvelopar. Ara òc, ne sap l'aviatesa.

Tu ?

N'as pas mai que per quaranta uèit oras, al mai córrer.

Los autres dison a ta femna de se far pas cap illusion. Mentrestant, lo Clarac, l'as aquí a fotograficar de cada costat ta paura ossamenta purulenta. De segur, es un un grand sabent, un grand òme. Ton cas serà preciós per afortir l'anar de las sciéncias. E amb una descobèrta aital, lo professor montpelhierenc s'assegura un polit prèmi de medecina, un pont d'aur per sa carrièra, una promocion remirabla e plan digne del sieu trabalh acarnassit.

E perqué pas lo prèmi Nobèl ?

De tot biais, a de qué se pagar un plan polit viatge.

Caçador de Bolets

L'autre còp, racontavi a mon amic Andrieu l'istòria d'aquel malurós "caçador de bolets" (coma dison a la telé catalana) qu'aviá agut la michanta idèa de se levar de bona ora, un jorn de caça interdita, per anar amassar de camparòls dins un bruèlh, long d'un riu, ...ont un caçaire de singlar qu'aviá doblidat sas lunetas l'aviá tuat d'un mèstre-còp de fusilh, a las albetas.

Dins la foscor de las matas, un caçaire mal despertat pòt plan confondre un "caçador de bolets" acatat que fosica dins las fuèlhas amb un pòrc-singlar, encara mai s'a l'uèlh sup, e lo dit lèst a quichar la destenda, coma L'Enric Fondà dins "Un còp èra dins l'Oèst". Que siaguèsse estat un dijòus, jorn de caça interdita i càmbia pas res ... dins los bòsques de uèi coma dins los trens d'un còp èra, è pericolosos sporgersi ... òme o pòrc, te ba diràn tanplan caçaires coma femelam, al puntejadís de l'albeta, es pas totjorn aisit de ba destriar.

E puèi, amassar de camparòls, es dangierós, totòm o sap : se ne pòt lèu prene de marrits per de bons, l'intoxicacion t'aganta e siás recaptat redde. Aquel d'aquí, lo malastruc, s'intoxiquèt ambe de camparòls al plomb, finalament !

L'Andrieu m'escotava desempuèi un moment sens dire res, amb un pichon sorire maliciós que li barrutlava al canton dels pòts, coma una niu dins un cèl d'estiu.

- Qu'es aquò que te fa rire ? çò li demandèri, atissat dins ma curiositat.

El capejèt, risolièr, e me contèt sens se far pregar mai l'istòria que seguís :

- Figura-te qu'un còp, un amic miu lo contrari li arribèt : el prenguèt un caçaire de singlar per un camparòl !

- Te cresi pas, macarèl ! cossí s'endevenguèt aquò ?

- Foscava dins un fajal, a la sason dels bruguets, per la sèrra damont de Conòzols. Fasiá un briu que n'amassava, de polits ceps redondets, e n'aviá ja un brave panierat de penjat al plec del coide. Fasiá tanbens un briu qu'ausissiá de gosses que jaupavan, e mantunis còps n'aviá vist passar un puèi l'autre, lenga defòra e aganits, escapats d'una batuda de singlar que corriá sul penjat de la montanha d'en fàcia.

- Es dangierós aquò ! se podíá far tuar !

- E òc ! tanbens mon amic començava de se demandar se valia pas mai que s'esvinhèsse lèu-lèu d'aquel canton de bòsc. Solament èra tombat dins una cepièra claufida de bruguets, e mai anava endavant mai n'amassava, talament que los bruches de la batuda e los jaupets dels gosses s'en mainava pas pus ges. Tot d'un còp, darrièr un toròl, acoconat a l'abric d'una feuse, que te vegèt ? un boletàs enòrme, miladius ! capèl maurèl, a pena rosegat per las milhaucas, pè redondet, pantiga conflada, mièg escondut dins la mofa, èra lo sòmi parfait del caçador de bolets !

- E que faguèt ton amic? Lo daissèt sus plaça ?

- Pensa-te plan que non ! s'aprechèt doçament per darrièr, lo cotèl empeutaire a la man, e zac! d'una escotelada li trenquèt lo còl.

- Era una bona presa ! devia èsser content lo tiu amic !

- E òc, o èra macarèl, solament del còl copat un rajal de sang negra gislèt , lo bolet gemequèt e gargalhejèt puèi s'achofiguèt pel sòl coma una pelha vièlha. Era pas un bolet, pecaire, que mon amic avia escotelat : èra un caçaire de singlars un pauc cortet, un pauc pinhat, un pauc ventrut, amb una gròssa gòrra castanha, perdut al mitan d'aquela cepièra semblava un camparòl !

- M'espantas!

- Espèra un pauc que l'istòria es pas acabada ! figura-te que mon amic lo se portèt a l'ostal, lo grattussèt un pauc per ne levar la tèrra e los broquilhons, puèi lo trissèt en bocins, lo faguèt còire dins una padenassa ambe d'alh ,de jalhverd, e d'òli de Bisa e se lo mangèt ! èra requist!

- Mas aquò es de canibalisme !

- Benlèu, mas que vòls ? tota carn es carn. E un còp tuat, tant valia que lo mangèsse. Mas rassegura-te, la morala es sauva. Lo michant de l'afar es que lo posquèt pas degestir, aquel fotut camparòl de l'Infèrn, aquò l'empoisonèt, alavetz m'apelèt per que li portèssi ajuda mas arribèri tròp tard e morisquèt dins mos braces ! tot bèl just s'agèt léser de me racontar son istòria. Lo bolet èra pas bon : l'agèsse espepissat milhor, auria vist qu'avia lo pè blau, l'uèlh sagnós e las gautas rojas, aquò's pas bon signe. Es per aquò que per un còp qu'un amassaire de camparòls avia tuat un caçaire de singlars, aquò se saupèt pas : demorèt pas digús per lo racontar, fòra ieu que te lo conti uèi a tu.

Son istòria clavada, l'Andrieu sorisiá totjorn.

Ieu demoravi mut e soscaire ... de còps que i a, açamont pels bòsques de Conòzols, se'n passa mai que çò que se poiria creire ... e coma ba ditz l'Andrieu : "Per contes e per camins, i a plan lairons, bruguets e lapins"*.

*Dins Andrieu Lagarda, "*Al picar de la dalha*" (tèxtes e document de l'Institut d'Esudis occitans) : "Lairons, bruguets e lapins son a l'òrle del camin"

La crida

Aviá corregut la nuèch entiera. De deçai vila, valats e vinhas. Jos la luna prima que clairejava pas gaire. Una bona nuèch per fugir los òmes.

A la primièra lusor de l'alba, s'es acoholada detràs una soca, s'es amagada dins son fuelhum. A mordut lo rasim blau e lo sucre s'es mesclat a sa tressusor de bèstia espaurugada. Espandida jos la luna, gaitèt d'un uèlh alassat las estèlas emblaimadas. E l'argela a podrat son flanc desalenat e mois.

Lo solelh caufèt tròp lèu. D'una rota pròcha montava lo bronzin de las primièras veituras e la fugitiva sentiguèt lo dangièr. En tres sauts s'escapèt de la vinha per ganhar l'ermàs e delai, la garriga. L'instint la fasiá correr, luènh totjorn mai luènh. La talent, la set, la longa corsa de la nuèch, la granda paur començavan quitament de se faire sentir. De sang marcava l'èrba blonda. Una cuèissa nafrada a l'espina d'una garrolha, una spatla arancada per un amavés...

Ara lo solelh èra naut e lo cant de las cigalas conflava lo cèl. La cairissa beviá lo fuòc del cèl tresmudant la tèrra en brasàs, l'èr en clarejatge enlusernant. La fugitiva gambejava leugièrament. La tralha se faguèt vialet tras los euses escampilhats per un travèrs leugièr. S'engulhèt al prigond d'un bois e s'agremoliguèt.

Se desrevelhèt subran, lèsta a bombir. Sos uèlhs negres bevián las estèlas. Èra la seconda nuèch...

Sortiguèt cautosament de la mata, saufinant l'èr amb prudéncia e una mena d'esmeravelhament. Los grilhs cantavan tota la doçor de l'estiu. La tèrra encara cauda del calimàs enairava una tebesor redolenta e la patz qu'aviá desaparegut de son còr de bèstia secutada. Jos la luna se dessenhava una comba, que dubrissiá sos braces redonds a l'estelatge.

Al fons de la comba ondejava una ombrina que subran trauquèt la crida d'un aucèl de nuèch. Una galaupada pesuga, renadas alertadas e l'ombra d'un singlar se desluguèt sus l'acrin d'en fàcia. Amb una jangolada, faguèt un primièr pas, un segond per davalar dapasset, guidada per l'imperceptibla preséncia de l'aiga, un fremin de frescura, un escaufit docinàs d'argela banhada e d'èrbas aigassièras... S'embronquèt a una rasic de cada. Lo mond s'atudèt.

Lo rebat tremolant de l'alba finissenta se negava dins lo fons de la comba quora dubriguèt los uèlhs. Un lac per la cacilha, mièg evaporat, semblava una aiga en sofrença sorgent de las arronzes que la recobrissián en partida.

S'i rabalèt per se desassedar a còps de lenga de cadelon. Coma un pichon conflats, rotlèt sus lo costat e s'endormiguèt amb una mena de sorire que descobrissiá una canina aguda.

Podiá pas pus bolegar quand se desrevelhèt. Amb paciència, faguèt limpar son copet dins l'aiga tebesa e argelosa. Sentissiá pas pus res. Sonque las odors violentas de feruna e de pòta mescladas, de ruta espotida e d'argela espadida al plen solelh de miègjorn... Una colòbra lisèt sus son pè nud, trantalhèt a montar lo long de la cuèissa, s'alunhèt vanelosament en fasent cruissir la bauca seca. Dins son agonia, la fugitiva soriguèt.

Amont virava una tartana. Puèi lo cèl tot foguèt dins sos uèlhs. Alavetz, del fons de son ventre gislèt tota la vida que semblava s'estre ressarrada aquí, entre aquelas costèlas magras e aqueste còr desordonat : cridèt coma una loba, longament, amb doçor e violència, una crida per dire tot çò qu'aviá calat, del temps qu'èra femna demest los òmes, una crida per dire sa gaug de morir coma una bèstia, dins lo grand solelh de sa garriga retrobada, una crida d'escomesa e de victòria per los qu'avián cregut l'embarrar entre quatre parets. Una crida que tirava son arma vèrs lo cèl al dessús de son còs nud e nafrat qu'atissavan ja las primièras moscas.

Èra sens paura.

- Julhet 2005 -

Trobar

*Clucas replegadas sus
" Les anelles dels anys ",
d'Alex Susanna*

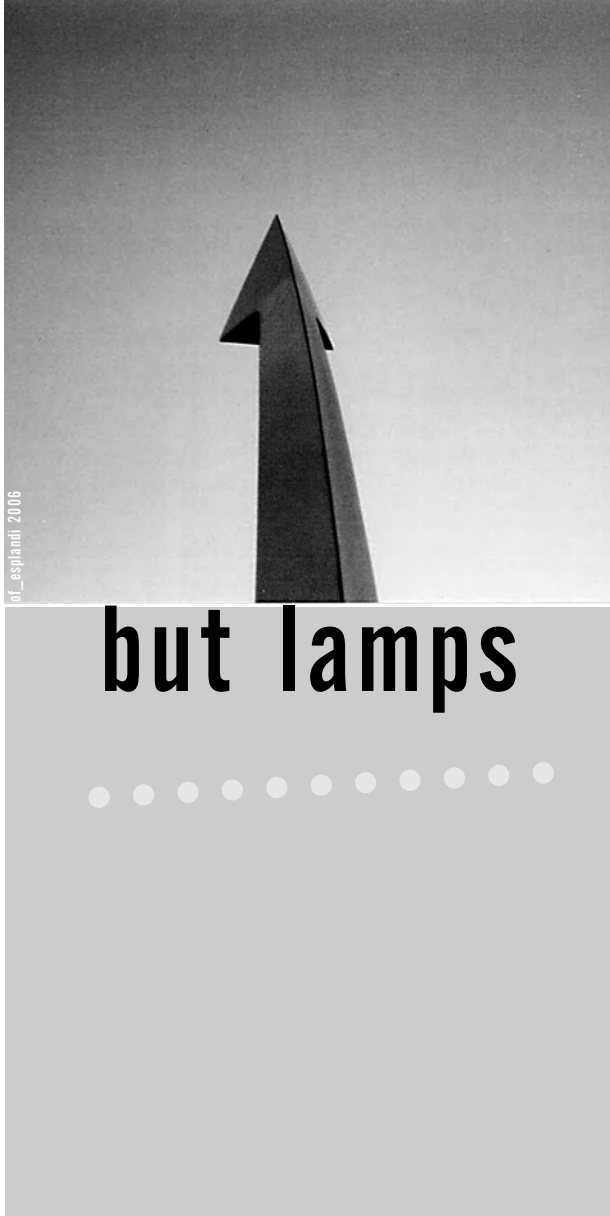
D'idèias ? N'ai pas brica, pas cap dins la saca. Me venon. Me venon coma vos ven la nuèch, sens la cridar. La nuèch del defòra, e mai la nuèch del dedins. Me prenon, las idèias, coma monta la nuèch, negra, amb sa parula d'estelum que l'empenha d'ensenhas estranhas e intimas. Patz de palha dins l'escurina de l'estable. Cada nuèch s'estrema una grépia nuèva.

La luna gaulha dins la bolhaca. Dins la tinta de l'ostal sorne, cluqui. Aprnèia del somi, palmons plens d'esper. A palpas, pesca per pas res.

Las idèias, rai, las sabi pas trobar. Mès si que sabi trapar los senhals electricques que se m'estelan las sinapsas. Constellacions corticalas : calligrafias quimicas per petaçar lo temps e l'espaci ... Mentidas de lach e de lutz dins lo budèl sadol del cervèl.

M'arriban, las idèias, m'arriban enrambolhadas. Negatiu del monde. Anem, daissa-te traçar per la raissa... Daissa los òmes del raiversenc te trevar. Estranh vesinat al prigond de las tripas, rebat trebolat d'un bòsc sens rasas. Maine perdut del mainatjum. Maine escondut de l'amistat.

Camins escurs, camins esquius. Camins esquiròls, a pena entrevists, tanlèu escafats. Escrivi dins los traucs de la memòria, dins las piadas de l'abséncia. Escrivi dins las fraitas del temps. E per aquelas travèrsas foscas, cada lugret qu'arrapi es meu.

Bolhs 2

Sus los gras.

Sus los gras que davalan au laberint se pausa la lutz de l'estiu. Una lutz linda e pura qu'a laissat defòra lo vent e los aucèls. Una lutz de silenci. Un silenci de lutz. E la pèira la beu en son gran de pèira. E las parets se reculisson per melhor n'espandir los rebats. E l'ombra s'i mèscla per s'i negar. Per la negar. Quand vira l'ora.

Penchenava sos peusses longs

Penchenava sos peusses longs e la part de pèis d'ela èra dins l'aiga. E cantejava una cançon dins l'èr urós de matinada. Ò! qu'èra bèla sa cançon. Que semblava venir dels àngels emai d'un èr de Paradís. Èra urosa la Melusina. Coma deuriam l'èstre sovent se podiam delembrrar la vida. Èra fada e la podiá pas delembrrar estent que la vida li èra estrangèira. L'aviá volguda per la mòrt. Que d'èstre etèrna la laguiava. Aquí perdequé cantava.

Los peusses blancs

Los peusses blancs, quand venon, es que lo temps cabussa... e que nos plai d'o dire... los òmes de carn plena e tibada, emai lèsta a la desirança e que pasmens la nèu dels ans ven de tocar. E qu'agachan, estabosits, dins los miralhs fonzuts aquel ivèrn que sus son front davala. E ges de paraula lor ven pas. Mas als tenèbres de son èime, aquela embugada que sagna, sagna, ò doçament emai d'oradas d'oradas e de setmanadas de setmanadas emai d'ans. Coma s'aviái vist cabussar l'ensenha, cabussar lo grand camin blanc de la patz granda, l'ostau ont esperam de i agandir. Lo long camin de cabras e d'arronzes onte la nuòch d'un det tibat nos mòstra l'ombra e lo seren, e lo repaus, e l'aiga fosca que nos anam banhar lo front.

E vaquí que l'agach dels faunes es trebolat. Vaquí que lo jorn s'ennebla. E que passís l'aur dels tantòsts. S'adolentís l'èime de l'òme, emai sa carn, e se revira e de longa remira la riba urosa de la mar ont van los pès bombuts dels àngels de la vida.

L'espèra, de bada, e dabans, lo bèl tornar.

E i a los vèsperes, o las fins de matinadas. Quand se sarrava l'ora que tant ben sabían los mecanòs, e qu'èra prevista segon lo plen de benzina qu'avián fach. E que, per una mena de tornada al temps fòrça ancian dels grècs de l'antiquitat, nos rendiá sos parièrs en aquel jòc de la clepsidra que los ajudava a marcar lo durar de las oras. Amb aquela sentida de fèrre e d'un talh de manaira que tira l'uòlh de l'escolament dau degot darrièr. Ne risiam entre nautres. De còps. Pas sovent. Que l'imatge dels cisèls de la Parca es pas luònh. E mancarà pas de faire espinchon. Imatge de fugir. Passam. Jot la plòja sovent, los vegèrre, los mecanòs, amudits dins son espèra, drechs long dau camp, a mandar l'ausidor dins l'escota de la nívol. Jot lo cèl bas. Quand, mièja ora, plan sovent d'avança de l'ora prevesida, coma un mètge a ras de gauta d'una esquina, escota lo mendre bruch estrangier que s'i pòt destriar. Tibats dins l'escota, per l'anciá. Per l'espèr, tant qu'èra pas de fons passada l'ora fatidica. Dins l'espèr la cara, que l'espèr ten la vida dura, plan de minutas après, contra tot espèr.

Camin descaminat

Camin descaminat dins los reboliments rustes
Dels cloquièrs vièlhs,
Parets escagassadas sus la mofa sieuna
Ont las ringoletas rèinas
Cantan al solelh d'estiu
Un etèrn repic,
Liquièra balhada per que viscan las bèstias
Al mitan rabinat de la prada,
Man parada al jorn que se'n va
Ultima ajuda mesclada de paur
Dins lo rambalh pensamentós
Del silenci esquichaire,
Cabussada del viatge
Que tocam
Encara un còp
De nòstras bocas febrosas
Per ne'n gardar, jos la lenga, l'amarum.

Bèu rocam

Bèu neblarés brisals eraclitencs
ont se cabís en sa fonzor lo saupre
aucèl blanc que destrauca lo racònte

•

De peirança es l'abséncia d'oblidar
oblidosa insoléncia de l'estar
camin escalugant de la claresa

•

Pèira de cause, ò! blanquinosa!
cruvèl de raive bleuge e aspre
per levar d'auts ostaus de set
dins lo regrelh secarós de l'arronze!

•

Roquets perduts nauts castèls de neblalha
savi regrèt dels ivèrns escantits
qu'an laissat sa cendrilha d'oblidança
suau polverèl dels jorns descaminats

•

Bèu grilh miegjorn cantant dins los lausasses
quand tot s'aplanta au suau reglet de l'uscle
e que tot pensament s'esbeu
dins lo bronzinar de las oras!

•

Aval la tèrra imoissa en sos bancaus
redemís la sequièira dels embaucés
e res non grelha ont veniá lo frucham
tròp miraclos en riba de la sòm:
- pas que lo drud oblit de l'erbatgiu!

•

La freja fundamenta reganhuda

de tot existement çai se besliècha
en terranhàs ont trai son racinum
l'aubre enveirent de la sòm sens pantais!

Dels endedins sempre tròp secretoses
dau roginèl rebauç lo bèu silenci
se mirgalha de cants jamai ausits

Escrincelat dins la peirança es l'èsser
enveirenta mairitz de çò que sèm
linde e leugièr mai que ges de lusida
inescafable en son dardalh
traucant lo degolòu dels sègles

Alisar puòi l'immobila evidéncia
crudèla flor de solesa infinida
aquí pausada a la riba de las sasons

Fòra dau temps bastiguèron lo temple
dau fronton clar - sus l'òrle dau desrei
e i demòra enclaus jot las colonas
l'impagelable vuòge dau dieu enanat
mentre - detràs la riba silenciosa
i tinda l'etèrna seguresa

Los sèt frontaus escurs dau saupre
s'enauçan dins sa linda abséncia
sus l'acrinat descaminat dau sèrre
- lai greilha suauda e negrinèla
la flor dels raives escantits.

Lisc e gris coma los antics remembres
a mitat esvalits dins la grand lutz
m'aborrisse en sableta sàvia e doça

ont drudeja en la patz dels castanhals
una aiganhosa sòm de mofa e de feuse.

Fèr palais estelat de silenci
nuòch ont l'oblit se deschifranha
quand lo desrei es aiganèu
rajolanta au fons de l'espèra

Gris coma la musica de l'oblit
se besliècha en lisquetas brisadissas
lo saupre antic dau sistre dins la mofa
miste secrèt d'aiganha duradissa
aquí son las fontetas de la vida
entredormidas entre los feuses

Enauçat sus la paura de l'acrinat
son bèu sorire estrementís
las fundamentas dau non-èsser
e la sentida immensa
de sa preséncia delembrada
nos repretís dins lo temps rocassós.

Solièiras (Savòia) Agost de 2005

Light but lamps

*The poets light but lamps
Themselves - go out
E.Dickinson*

entre solelh e - Solelh -
una ocupacion dificila
un ribal desrabat lo sorire
- de la prèia -

anar sens voler
suprimir l'Espin ont -
l'alen - Subrecarga -
una raça abolida

lo rotge lo fuòc - Justes
an cambiat de gaug
la Fauta - d'aver encara
crescut, cremat - l'are papièr

ai porgit - la man -
dins la separacion
a aquel que tenia çò mai -

l'aiga coma la Passion
de delà - L'aiga -
es aquela que lo mai
nafra

un rainal tasta la pluèja
freja - que pela lo Palp -

per veire son nas
las relicas an cavat una Balma

se daissas los pòts
dubèrts al sieu - Davant -

los passes despensats - I son
d'ara enlà - d'Accents inutils

S'èra desrevelhada

S'èra desrevelhada
Entre las dents rojas
d'una loba.
Los mètgés empreses
Li balhèron de potingas per dormir.
Moriguèt de nuèit,
Se ditz que sa sang
Riulejava en pèrlas
De son còl estraçat.

Sus la mureta

Sus la mureta
La filhòta dançava.
Entre sas cambas,
La claveta jogava.
Lo prèire pregava Dieu
En agachar la tèrra.

La filhòta dançava,
Mas sonca las clavetas
E las flors de dòl
La podían veire ;

Que la filhòta dançava
De gaug que dins lo cròs
Sa maire l'ajunhès.

La nòvia languiva

Vestida de dentèla e de lutz
La nòvia languiva
Dapasset se vira
Cap al prèire
Amb un agach
A far plorar los sants de fusta
Que pregan per ela en silenci

NUEITIU VI

La tinta e lo kraft
que m'amarrèn
au cai de la nuèit
e que vedói migradors
huéger de cap a la mar grana
e que vedói estelas
flors, insèctes
quan dus arrebòts
tringlavan dens mon piet
a truc de campana còp de pincèu
mes pas nat còp de pincèu
non boisha lo treishaguèr
larmas de tinta bistra
shuc de pompelmos
sus la nèu de papèr
enter las murralhas
de pensadas secas
e los hius brocuts
marta guaishada
sus aquera nèu
l'emprenta deu temps
lo temps qu'èra
la cranhença deus ausèths de mar
e sus las crèstas
de ròcs d'eslaüsas
lenga de café
ard la violenta lusida
d'un pòt aquí
que lo vin e perpetua
de mièjanuèit enlà

NUEITIU VII

Tot escàs lo temps
d'ua ataisada
las mans qui's gausan tornar arretrobar
quan cometas
s'en.honivan dens la Niva
plen mar pamparut
capvath lo dromir deus cargos
aqueth cargadís carrejat
contienut dens los ventes
mecaderia shens caisha
e nostes caps ajocats
suus calhòcs
e d'alas a nostes sauneis
en volada en dessus de Baiona
e puish dus sus lo pont
a las espiar
qui s'en.honivan las cometas
a la fin ganhava lo tremolit
de l'ompra gelosa
l'escurada on chancavan
los reverbèrs
taus ranoncles
au revèrs deu vestit de dòu
quan l'òra estifla
òr adara
la nuèit que m'escana
que torna díser
l'estranya cliquetada
d'aqueth pas suu trepader
un esclat de perhum
devath l'ungla.

john foglight&associats

traversadas

antoinette des houlières (1637-1694)

CANÇON

Siguem totjorn inexorable ;
 Un amant ben tractat devèn insupportable ;
 E se socita plus de cu l'a estimat ;
 De mila pichòts suènhs se mòstra plus capable :
 L'amant segur d'estre amat
 Oblida puèi d'estre aimable.

Se l'amor es inevitable,
 Se per un pastre fau brutlar d'un fuòc semblable
 A-n aqueu que son còr nos parèis tot rimat,
 Per de faussei rigors rendem lo miserable :
 L'amant segur d'estre amat
 Oblida puèi d'estre aimable.

RONDÈU

Contra l'amor vos volètz puèi defendre ?
 Empachatz vos e de vèire e d'entendre
 Gents que lo còr s'explica am' esperit.
 N'i a pas fòrça d'aqueu genre maudich
 Mai tròp encar' per metre un còr en cendre.

Quand per un còp li canta de nos rendre
 D'amorós suènhs, que prènon un èr tendre,
 Perqué legir çò qu'Ovidi a escrich
 Contra l'amor ?

Jamai podrem a la rason se rendre :
 Tròp de malans sachèron nos aprendre
 Que sèrv de ren dre que lo còr agís.
 Irís, solet partir nos garantís ;
 Vaquí lo biais lo melhor que fau prendre
 Contra l'amor.

AIRE

Que vos fau de temps per venir,
Moments urós per un còr tendre,
Moments que mon pastre se'n deviá sovenir !
A-n aquelei doçors li dève plus pretendre ?
Non. Este beu jorn vai finir ;
E totei pansan plus qu'a son ostau se rendre.
Que vos fau de temps per venir,
Moments urós per un còr tendre,
Moments que mon pastre se'n deviá sovenir !

MADRIGAU

Rossinhòus, qu'anatz mai cantar ?
E volètz puèi totjorn, per un cant doç e tendre,
Me ramentar lei maus passats ?
Non, non, pòde pas vos entendre ;
Que mon torment lo temps l'a jamai escafat.

Revirada dau francés de Gui MATIEU

LO NÒSTRE BESONH DE CONSOLACION SE PÒT PAS ASSADOLAR

Me manca la fe e pòdi pas doncas èsser urós, car un òme que risca de crénher que la siá vida siá una errança absurda cap a una mòrt cèrta pòt pas èsser urós. Ai receuputs en eiretatge ni dieu, ni ponch fixe per la tèrra d'ont pòsca atirar l'atencion d'un dieu : m'an pas tanpauc legada la furor plan desguisada del sceptic, las coquinariás de Siós del racionalista o la candor ardenta de l'atèu. Ausi pas per consequent de getar la pèira a aquela que crei en de causas que m'inspiran sonque lo dobte ni mai a aquel que cultiva lo seu dobte coma s'aqueste foguès pas, el tanben, enrodat de tenèbras. Aquela pèira m'atengeriá ieu car soi ben solide d'una causa : lo besonh de consolacion que coneis l'èsser uman se pòt pas assadolar.

Per çò que me pertòca, persuti la consolacion coma lo caçaire persuta la sauvatgina. Pertot ont la cresi veire pels bòsques, tiri. Sovent atengi pas que lo vuèg mas un còp de temps en temps, una presa me tomba als pès. E coma sabi que la consolacion dura pas que lo temps d'un buf de vent per la cima d'un arbre, m'afani de m'apoderar de la miá victima.

Qu'ai alara entre los braces ?

Perque soi solitari : una femna aimada o un companh de viatge malurós. Perque soi poèta : un arc de mots que senti de jòia o d'englasi de lo tibar. Perque soi presonièr : una vista subta de la libertat. Perque soi amenaçat per la mòrt : una bèstia viva e plan cauda, un còr que batèga d'un biais sarcastic. Per que soi amenaçat per la mar : un estèl de varena plan dura.

Mas i a tanben de consolacions que me venon a l'endavant sens i èsser convidadas e qu'emplenan la miá cambra d'aïças parlussejadas : Soi lo teu bon plaser - aima-los totes ! Soi lo teu talent - fai-ne un tan marrit usatge coma de tu meteis ! Soi lo teu desir de gausiment - vivon pas que los gromands ! Soi la tiá solitud - mesprèsa los òmes ! Soi la tiá aspiracion a la mòrt - alara trenca !

Lo fial del razor es plan estrech. Vesi ma vida amenaçada per dos perilhs : d'un costat per las bocas avidas del golar dum, de l'autre per l'amarum de l'avarícia que se noirís d'ela meteissa. Mas teni de refusar de causir entre l'orgia e l'ascèsi, e mai me calga per aquò endurar lo suplici del grillh dels meus desirs. Per ieu, suffís pas de saber que, perque sèm pas liures dels nòstres

actes, tot es excusable. Çò que cèrqui, es pas un excusa a ma vida mas exactament lo contrari d'una excusa : lo perdon. L'idèia me ven finalament que tota consolacion prenent pas en compte la miá libertat es enganaira, qu'es sonque l'imatge rebutat del meu desespèr. Efectivament, quand mon desespèr me ditz : Pèrd fisança, que cada jorn es sonque una trèva entre doas nuèches, la falsa consolacion me crida : Espèra, que cada nuèch es sonque una trèva entre dos jorns.

Mas l'umanitat se chauta d'una consolacion en forma de mot d'esperit : a besonh d'una consolacion qu'illumine. E lo que desira de venir marrit, es a dire de devenir un òme qu'agisca coma se totas las accions se poguèsson aparar, li cal al mens aver la bontat d'o remarcar quand se'n venga.

Degun non pòt enumerar totes los cases ont la consolacion es una necessitat. Degun non sap quora serà solelh colc e la vida es pas un problèma que se pòsca resòlver en divisant lo lum per l'escuresina e los jorns per las nuèches, es un viatge imprevisible entre de luòcs qu'existisson pas. Pòdi, per exemple, caminar per la riba e sentir tot en un còp l'escomesa esglasianta que l'eternitat lança a mon existéncia dins lo movement perpetual de la mar e dins la fugida perpetuala del vent. Que deven alara lo temps, se non una consolacion pel fach que res de çò qu'es uman non dura - e quina miserabla consolacion, qu'enriquesís pas que los Suisses !

Pòdi demorar sièch davant un fuòc dins la pèça mens expausada de totas al perilh e sentir subte la mòrt m'enrodar. Se tròba dins lo fuòc, dins totas las causas ponchudas qu'ai a l'entorn, dins lo pes del teulat e mai dins la massa de las parets, se tròba dins l'aiga, dins la nèu, dins lo caud e dins lo meu sang. Que deven alara lo sentiment uman de securitat se non una consolacion pel fach que la mòrt es çò mai prèp de la vida - e quina miserabla consolacion, que fa pas que nos rapelar çò que nos vòl far oblidar !

Pòdi emplir totas mas paginas blancas amb las pus bèlas combinasons de mots que pòsca imaginar lo meu cervèl. Estant que cèrqui de m'assegurar que la miá vida es pas absurda e que soi pas sol sus la tèrra, reünissi totes aqueles mots en un libre e l'oфриssi al mond. En retorn, aqueste me dona de riquesa, la glòria e lo silenci. Mas que pòdi ben far d'aquel argent e quin pla-ser pòdi prene de contribuir al progrès de la literatura - desiri pas que çò qu'aurai pas : confirmacion que mos mots an tocat lo còr del mond. Que deven alara mon talent se non una consolacion pel fach que soi sol - mas quina engerdabla consolacion, que me fa tant solament sentir la miá solitud cinc còps mai fòrt !

Pòdi veire la libertat incarnada dins una bèstia que travèrsa visiblement una clarièira e ausir una votz que parlusseja : Viu simplement, pren çò que desiras e ajas pas paur de las leis ! Mas qu'es aquel bon conselh se que non una consolacion pel fach que la libertat existís pas - e quina despiedadosa consolacion per lo que se tracha que l'èsser uman deu metre de milions d'ans per devenir un lausèrt !*

Per acabar, me vòli mainar qu'aquela tèrra es un cròs comun que lo rei Salomon, Ofèlia e Himmler i repausan un a costat de l'autre. Ne pòdi conclure que lo borrèu e la malurosa gausisson de la meteissa mòrt que lo savi, e que la mòrt nos pòt far l'efècte d'una consolacion per una vida mancada. Mas quina atròça consolacion per lo que volriá veire dins la vida una consolacion per la mòrt !

Possedissi pas de filosofia dins la quala me pòsca mòure coma lo peis dins l'aiga o l'aucèl dins lo cèl. Tot çò que possedissi es un dual, e aquel dual se liura a cada minuta de la miá vida entre las falsas consolacions, que fan pas que créisser mon impoténcia e far venir pus prigond mon desespèr, e las vertadièiras, que me menan cap a una liberacion temporària. Me calriá benlèu dire : la vertadièira, que, en realitat, existís per ieu pas qu'una sola consolacion que siá reala, la que me ditz que soi un òme liure, un individú inviolable, un èsser sobeiran al dintre dels seus limits.

Mas que la libertat comença per l'esclavatge e la sobeiranetat per la dependéncia. Lo signe pus cèrt de ma servitud es la miá paur de viure. Lo signe definitiu de la miá libertat es lo fach que la miá paur daissa plaça al gaug tranquil de l'independéncia. Diriatz que me cal la dependéncia per poder finalament conéisser la consolacion d'èsser un òme liure, e mai aquò's de segur vertat. Al lum de mos actes, me trachi que tota la miá vida sembla aver aguda per fin sonque de far lo meu pròpri malur. Çò que me deuriá portar la libertat me pòrta l'esclavatge e de pèiras en guisa de pan.

Los autres òmes an mai mèstres. Per çò que me pertòca, lo meu talent me fa venir esclau al ponch de l'ausar pas emplegar, de paur de l'aver perdut. De mai, tant soi esclau del meu nom qu'ausi a pro pena d'escriure una linha, de paur de li nòder. E, quand la depression arriba finalament, soi tanplan lo seu esclau. Lo meu desir pus bèl es de la reténer, lo meu desir pus bèl es de sentir que tot çò que valíá residissiá dins çò que cresi d'aver perdut : la capacitat de crear la beutat a partir del meu desespèr, del meu defèci e de las miás feblesas. Amb una jòia amara, desiri de veire mos ostals se desrocar e de me veire ieu

rebondut jos la nèu de l'oblit. Mas la depression es una monaca russa e, dins la darrièra monaca, se tròban un cotèl, una mèla de raser, un poïson, una aiga prigonda e un saut dins un trauc bèl. Acabi per devenir l'esclau de totes aqueles instruments de mòrt. Me sègon coma de cans, a mens que lo can, aquò siái ieu. E me sembla de comprene que lo suicidi es la sola pròva de la libertat umana.

Mas, venent d'una direccion qu'encara la suspiçoni pas, avètz aquí que se sarra lo miracle de la liberacion. Aquò se pòt endevenir per la riba, e la meteissa eternitat que, n'i a un pauc, amodava lo meu esglasi es ara lo testimòni de la miá accession a la libertat. En qué consistís aquel miracle ? Tot simplament dins la descobèrta subta que degun, cap de potècia, cap d'èsser uman a pas lo drech d'enonciar envèrs ieu d'exigéncias talas que lo meu desir de viure venga a se demesir. Que s'aquel desir existís pas, qu'es aquò que pòt alara existir ?

Perque soi al pè de la mar, pòdi aprene de la mar. Degun a pas lo drech d'exigir de la mar que pòrte totes los batèls, o del vent que confle a tengut totes las velas. Parièrament, degun non a lo drech d'exigir de ieu que la miá vida consistisca a èsser presonièr d'unas foncions. Per ieu, es pas lo dever abans tot* mas : la vida abans tot. Tant coma los autres òmes, me cal aver drech a de moments ont pòsca far un pas de costat e sentir que soi pas solament una partida d'aquela massa que s'apèla la populacion del glòb, mas atanben una unitat autonòma.

Es pas qu'en tal instant que pòdi èsser liure envèrs totes los faches de la vida que, aperabans, an causat lo meu desespèr. Pòdi reconéisser que la mar e mai lo vent mancaràn pas de me subreviure e que l'eternitat se vira pas gaire de ieu. Mas qual me demanda de me virar de l'eternitat ? La miá vida es corta sonque se la placi sul bilhon del temps. Las possibilitats de la miá vida son limitadas pas que se compti lo nombre de mots o lo nombre de libres qu'aurai léser d'i donar jorn davant de morir. Mas qual me demanda de comptar ? Lo temps es pas l'escandalh que conven a la vida. Al fons, lo temps es un instrument de mesura sens valor qu'ateng pas que los obratges abançats de ma vida.

Mas tot çò que m'arriba d'important e tot çò que dona a la miá vida lo seu meravilhós contengut : lo rencontre amb un èsser aimat, una careça per la pèl, una ajuda al moment critic, l'espectacle del clar de luna, una passejada en mar a la vela, lo gaug que se dona a un mainat, l'estrementida davant la beutat, tot aquò se desescauta totalament en defòra del temps. Car fa pas res que tròbe la beutat l'espaci d'una segonda o l'espaci de cent ans. Non solament la felicitat se situa en marge del temps

mas nèga tota relacion entre aqueste e la vida.

Soslèvi doncas de las miás espatlas lo fais del temps e, entretant, lo de las performàncias que s'exigisson de ieu. La miá vida es pas quicòm qu'o calga mesurar. L'espencha del cabrit ni mai la poncha del jorn son pas de performàncias. Una vida umana es pas tanpauca una performància, mas quicòm que creis e cèrca d'aténger la perfeccion. E çò qu'es perfècte complís pas de performància ; çò qu'es perfècte òbra en estat de repaus. Es absurd de pretendre que la mar siá facha per portar de flòtas o de dalfins. Cèrtas, o fa - mas en servant la siá libertat. Es egalament absurd de pretendre que l'òme siá fach per res pus que per viure. Cèrtas, aprovésís de maquinas e escriu de libres, mas poiriá far quicòm mai tan plan. Çò important es que faga çò que fa en tota libertat e mai en plena consciéncia que, coma tot autre detalh de la creacion, es una fin en se. Repausa en el coma una pèira pel sable.

Me pòdi quitament afranquir del poder de la mòrt. Es veritat que me pòdi pas liberar de l'idèia que la mòrt me camina darrèr e encara mens negar sa realitat. Mas pòdi reduire a pas res la menaça que constituís en me dipensant d'encrocar la miá vida a d'apèus tan precaris coma lo temps e mai la glòria.

Per contra, es pas dins lo meu poder de demorar a tengut virat cap a la mar e de comparar la siá libertat amb la miá. Lo moment vendrà ont me calrà revirar cap a la tèrra e far fàcia als organizaires de l'opression que ne soi victima. Çò que serai alara forçat de reconéisser, aquò's que l'òme a donadas a la siá vida de formas que, en aparéncia tot lo mens, son pus fòrtas qu'el. Quitament amb ma libertat tota recenta las pòdi pas brisar, pòdi pas que sospirar jol lor pes. Per contra, demèst las exigéncias que pesan sus l'òme, pòdi veire quinas son absurdas e quinas son ineluctablas. Al meu dire, una mena de libertat es perduda per totjorn o per un brieu. Es la libertat que ven de la capacitat de possedir lo seu pròpri element. Lo peis possedís lo seu, tant coma l'aucèl e coma la bèstia terrèstra. Thoreau aviá encara los bòsques de Walden - mas ont son ara los bòsques ont l'èsser uman pòsca provar qu'es possible de viure en libertat en defòra de las formas fixadas de la societat ?

Soi obligat de respondre : pas enlòc. Se vòli viure liure, o me cal far pel moment al dintre d'aquelas formas. Lo mond es doncas pus fòrt que non pas ieu. Al seu poder ai pas res a opausar que ieu meteís - mas d'un autre latz, es considerable. Que, tant que me daissi pas escrasar pel nombre, soi ieu atanben una poténcia. E lo meu poder es redobtable tant que pòdi opausar la fòrça dels meus mots a la del mond, que lo que bastís de pre-

sons s'exprimís pas tan plan coma lo que bastís la libertat. Mas la miá poténcia coneisserà pas pus de bòlas lo jorn qu'aurai pas pus que mon silenci per aparar mon inviolabilitat, que cap de destrai pòt pas aver de presa sul silenci viu.

Tala es la miá sola consolacion. Sai pas se las recasudas dins lo desespèr seràn nombrosas o prigondas, mas lo sovenir del miracle de la liberacion me pòrta coma una ala cap una tòca que me dona lo vertige : una consolacion que siá mai qu'una consolacion e pus bèla que non pas una filosofia, es a dire una rason de viure.

(1952)

Adaptacion del suedés de Joan Fulhet

BANCS 1

per tocar ai jonturas d'aquesto cornís sovent a caminat aqueu
qu'aüra s'estende e desfa lo corpet de l'aiga

en fin de plàia un púrpito vuèi es installat coma per
asperar l'òme que tràie dai sieu organas lu paisatges premiers

vagar fa parier part de la fe

es en lo frutar dai galets que siguet conceput l'òrdre
dai crentas embau moviment dai sieu carrièras 'na vila desfe-
lenguet l'asperar e decretet l'exili

i èra pura en la sieu memòria d'òme un cavau de lach
sacrificat en l'ombra de l'enfància

endrâlha-ti li digueron devers aquestos ans de matè-
rias e de fibras devers aquelu immòbles que s'atribuisson la
paternitat dai prètz

aquista en lu tieu òsses lo dolor dai màquinas lo
desper dai Steamships pilha-ti en pagament lo nonren que
tinda dins lu còrps e que si percèupe au freule confin dai èst-
res

necessària es la guinhafaussa venguda dau frutar dai
sons dau moment que toca lu autres

n'aquesta vila de calor si calia donar lu mejans de
vagar tra lu èstres enseritits en juècs de lamas e si traire de l'a-
zur quora finda cauria passar per lo peant de li carns

emb aquò aqueu desidèri de si vuiar dau lassitge dau
monde l'ambicion de descurbir la seda desplegada en plaça
dau pòrt ja regoïda

faia bus d'èstre d'aquelu que manjan per s'estofear pas
mas la sieu lenga es 'na plaga dubèrta

un si rassenha parier a la congestion dai oras coma si
reconoisse 'na fauta

e tot ja fenisseria lu trepadors serian just la pèu vièlha
pèu dai vilas e vetz que cauria reconóisser la vocacion de la
man a la morduenha e si pilhar en pagament l'impunitat dai
malèstres dins la nudetat

si refa pura la mar quora ven lecar l'òrle dai ferridas li
cueissas desfelengadi de la vila

aüra cau anar coma Lòth avançava li labras bessai
qu'an gastat un darnier bais arrancat a la sau li broncas tocadi
finda esfiladi

s'enanar per trovar encara quauqu'un d'a dire e poder
encara dire

lo sabor dai bastions e aqueu dai fremas oblidadi ailà
tant près l'aiga s'aquesta costiera que lu sieu rocàs son pas
mai qu'icendres

s'impauva la necessitat de passar per l'oblid dai formas
de còrps s'estiran e si rompon dins li dochas públiqui
pòdes totjorn provar la paraula

perqué la via vito es aquí penduda li espatlas dau pònt
fan d'arrambatge

d'elu pendon d'esquís dai decòros cadun pareisse vaga
patanud per li carrièras que s'amerita

de telas que regalan de fenestras pintadi son pauvadi
per exemple sus l'acamiment de la misèria

aquestu gerps mentals pi zònas de ferralha dont la
memòria dai ronhons tòca lo vuèi

aquestu momentins pi que tot bufa deserta e aquesta
rolha aquistada sus lu malastres coma en fin de preguiera

e mai aquesta ièra rituala que reçaupe en li sieu lònas
de rumentas fins aüra retenguts dins li venas dau temps qu'en
fin li a molat la consciéncia

dins l'estòfa d'aquestu luecs naisson li contradiccions
dai fremas butadi au sòl li mèscian lo sieu peu de quitràn

empegadi e sobrani mestressas dai sieu ventres d'asili
fan dai sieu esfòrc 'na licon de sabors

son la ciutat que i passa lo flume

e sabon aculhir sus l'ençavau de la sòm l'òme que lu
sieu òsses pelvians perdon emb aquò tot decéncia embau sieu
azur

d'a súbito vueiadi de la sieu substància s'enaussan lo
peu bate-còr sota la pèu dai oras

de l'autre caire la vila es orizontala i passa 'na paraula
dubèrta en trompa l'uèlhs sus la mòrt

non la si traversa qu'après aver beugut aquesta ancra
qu'expandisson li vinhas suu còrps dai fremas

aquel autre caire de la vila aquesta part de silenci que
li sieu possas si pauvan sus de ridèus coma fachendas metódi-
qui li pòdes inhorar

e finda per paura dai 1050 plantas aquí pauvadi reman-
das d'un revers aquesta fàcia absenta de la ciutat magara la
traversas dau moment qu'en fin de la romança si declinan lu
oraris dau camin de ferre

alhà dins li cabladuras dai vasons dins l'amolonament
dai còrps que plègan lu sètis ti pòs pilhar en pagament ti pòs
lo rastèu dau malur

tu fraire dai marons dai Aurès ò d'Atlàs lo sac en balo-
tatge cercas la tieu plaça coma òdi au travalh

coma un empam destacat dau desèrt la tieu siloeta
vòu ben dau contròtle dai plors

dins l'amolonament dai còrps la frema raspinhoa guin-
ha dau det devers lo bornèu sexual de la vila

trens convuèis funerals partits d'aüra en avant
en soleta rompedura dau sieu sinhau

e nautres emb aquò

Revirada del francés de Stèu LOMBARDO

Faisan

As dit que lo tuariás aqueste matin.
Lo tues pas. Encara me fa còrferir,
lo gisclar de son cap escur e curiós quand camineja

Entre l'èrba nauta sul puèg de l'olm.
Es quicòm d'aver un faisan,
o de n'aver quitament pas que la visita.

Soi pas mistica : es pas
coma se pensavi qu'aviá un èime.
Es, estersament, dins son element.

Aquò li balha un senhorejar, un dret.
La marca de sa patassa l'ivèrn passat,
la rega de la coa, sus la nèu d'en çò nòstre -

Cò meravilhós, dins aquel pallitge,
per las traças entrecrosadas dels passerats,
es sa raretat, benlèu ? Es rare.

Mas seriá plan de n'aver una dosena
Una centena sus aquel puèg - verds e rotges
a se crosar tant e mai : quina polida causa !

A tament bon gaubi, es tan viu
Es una còrna pichona d'abondància.
Rambalhair se desplega, brun coma una fuèlha,

se pausa sus l'olm, e i es plan.
Se solhelava dins los narcisses.
Me soi sarrat de tròp, pecaire. Daissa-lo, daissa-lo.

revirat de l'anglés (U.S.A.) per Olivèr Lamarca

celso emilio ferreiro

Tres poèmas de *LONGA NUÈCH EN PÈIRA*

LONGA NUÈCH EN PÈIRA

*No meio do caminho tinha uma pedra
tinha uma pedra no meio do caminho
tinha uma pedra
no meio do caminho tinha uma pedra*
Carlos Drummond de Andrade

Lo tech es en pèira.
En pèira las muralhas
e las tenèbras.
En pèira lo pelsòl
e las cledissas.
Las pòrtas,
las cadenas,
l'aire,
las fenèstras,
los regards,
son en pèira.
Los còrs dels òmes
qu'al luènh espèran
son tanben
faches
en pèira.
E ieu, a morir,
aquesta longa nuèch
en pèira.

LO REIAUME

Dins lo temps,
quand las bèstias parlavan,
dire libertat èra pas triste,
dire vertat èra coma un flume,
dire amor,
dire amic,
èra coma dire prima.
Dengun coneissiá los otratges.
Quand las bèstias parlavan
los òmes cantavan a jorn falit
colombas de lutz e cardonilhas de sòmis.
Dire tieu e mieu se compreniá pas,
dire espasa èra proïbit,

dire preson èra sonque una paraula
sense cap de sen, un aire que nafrava
lo còr del monde.

Quora,
quora se perdèt,
aqueste grand reiaume?

L'ARBRE

La mòrt es coma un arbre
semat amb nosautres, e que nais
quand naissèm, amb la primièra
lagrema nòstra dins los uèlhs.
Un arbre que nais a esquèrra
d'un camin fòrça long, lo ser.
Quand ieu morirai, lo veirai, ne soi segur,
un arbre sol, un arbre desfolhat,
davant ieu, a montar vèrs lo cèl
coma de mans que prègan
al fons d'una plana.
Un arbre sol, un arbre
nud davant la nuèch,
a créisser... E creisserà, creisserà
fins a m'emplenar los uèlhs de formigas.

Revirada del galician de Josep Carles Laínez

*Celso Emilio Ferreiro (Celanova, 1912-Vigo, 1979) donèt a la poèsia galiciana una òbra qu'anèt de l'existencialisme d'un libre coma *O sono sulagado* (*Lo sòm submergit*, 1954) a las proposicions realistas e socialas de *Viaxe ao país dos ananos* (*Viatge al país dels nans*, 1968) e, subretot, de *Longa noite de pedra* (*Longa nuèch en pèira*, 1962). Aquel poèmari foguèt legít e estudiat per una generacion que coneissiá la dictadura dins l'Estat espanhòl d'un autre galician, Francisco Franco.

Longa nuèch en pèira clau de poèmas que parlan d'una vida entristada, d'un monde de mancanças, d'una impossibilitat d'èstre òme en libertat e amb de desirs. Per delà de sa valor coma testimoniatge d'una epòca, es tanplan una òbra fundamentala de tota la literatura de Galícia, que sa coneissença es necessària, encara, dins Euròpa.

Josep Carles Laínez

Desolacion

La nèbla espessa, etèrna, per qu'oblidè ont
 m'a trach la mar dins son remòu de salabrum
 la tèrra ont vene conois ges de prima
 a sa granda nuòch que coma maire m'escond
 Lo vent fai a ma casa sa farandòla de plorum
 e de crida e cai coma un cristal mon crit
 e dins la planura blanca de l'horizont infinit
 mire morir d'estranshs trescòls adolentits
 Cossí poirai sonar la qu'es venguda aici
 se sols los mòrts son estats pus luònh qu'ela?
 espian pas qu'una mar silenta e estadissa
 créisser entre sos braces e los braces aimats.
 Los barquets que sas velas blanquejan dins lo pòrt
 venon de tèrras ont son pas aqueles que son mieus
 e pòrtan fruchas pallas sens la lutz de mos òrts
 sos òmes dels uòlhs clars non conóisson mos rius.
 E l'interrogacion que poja a ma garganta
 en los mirant passar me tomba desvencida
 parlan d'estranshas lengas e pas la fernissenta
 lenga qu'en tèrras d'aur ma vièlha maire canta.
 Finte tombar la nèu coma polsa en lo cròs
 Finte créisser la nèbla coma quau agoniza
 e per pas venir bauja non m'endevene amb los instants
 per que la granda nuòch tot bèu just comença ara
 Mire lo plan extasiat e reculisse son dòu
 que venguère pas veire los païsatges mortaus
 la nèu es lo semblant que poja a mos cristaus
 son auçura dels cèls sempre davalara !
 Sempre ela silenciosa coma la grand mirada
 de Dieu sus ieu: sempre sa flor d'irange sus ma casa
 sempre coma l'astrada que non mèrma ni passa
 davalara per me cobrir terribla e extasiada.

Abséncia

Se departís de tu degot a cha degot mon còs
 se'n vai ma fàcia coma un òli amudit
 se'n van mas mans coma liure argent viu
 se'n van mos pèses en doas temporas de polsa
 Tot te fugís tot nos fugís
 se'n vai ma votz que te fasiá campana
 clausa a tot çò que sèm pas nautres
 se'n van mos gèsts que viravoutavan
 en vai-e-vènis davant tos uòlhs
 E se'n vai de cap a tu l'agach que trai

lo cade e l'òlm mentre te remire
 me trase enlai de tu amb tos quites alens:
 coma neblalha de ton cadavre m'enaure
 me'n vau de tu amb velha e suènh
 e dins ta mai fidèla memòria ja m'escafe
 e dins ta memòria me revire coma aqueles
 que nasquèron pas ni sus lo plan ni dins las baissas aboscassidas
 seriái sang e seriái ieu dins las palmas
 de ton prètzfach e en ta boca desnosat
 ton enavant èra e seriái cremat?
 En penadas tieunas que jamai ausisse pas pus
 e en ta passion que retomba en la nuòch
 coma deméncia de las mars solas
 tot nos quita tot nos quita

Los sonets de la mòrt

De la capeleta glaçada ont los òmes te pausèron
 te davalarei cap a la tèrra imoissa e solelhada
 - que me cau aconsomir en ela, los òmes non o sachèron
 ni que devèm somiar sus lo meteis cabeçal

t'alairarai en la tèrra solelhada amb una
 doçor de maire per lo filh endormit
 e caudrà que la tèrra se fague la mofor d'un breç
 en recebent ton còs de manit endolorit

Anarai aitanlèu, escampilhant tèrra e polsa de ròsas
 e dins la polsina asurenca e blava de la luna
 la depolha leugièira demorarà presa

trairai enlai cantant mos bèus revenges
 perquè a aquela fonzor rescoduda la man de deguna
 non s'abaissarà a me disputar ta ponhada d'òsses!

•

Aquesta grand lassiera se farà pus granda un jorn
 e l'arma dirà au còs que vòu pas pus seguir
 rebalant son pes per la dralha rosenca
 ont se'n van los òmes, uroses de viure...

Sentiràs qu'a son latz s'encaforna amb coratge
 qu'una altra dormida arriba a la quietosa ciutat.
 Esperarai que m'ajan cobèrta cap e tot...

E puòi ne parlarem per una eternitat.
Aladonc solament o saupràs, perqué non madura
per las fonzas cròsas ta carn encara
aguères pas qu'a davalalar, sens fatiga, a dormir.

Se farà lutz en la zòna dels signes, escura:
saupràs qu'en nòstra aligança i aviá signe d'astres
e rompuda la pacha grandarassa - caliá que morigas...

De malas mans prenguèron ta vida tre lo jorn
qu'a un sinhau d'astram laissèron son plantièr
ennevat de liris. En gaug florissiá
de malas mans en el tragicament dintrèron

e ieu diguère au Senhor: "per los carrairons mortals
lo pòrtan, ombra aimada que non sabon guidar!
Desraba-lo Senhor a aquelas mans fatalas
o ben asonda-lo dins la grand sòm que sabs donar!"

Non lo pòde sonar, non lo pòde seguir!
Sa barca la buta un negre vent de tempèsta
tòrna-lo a mos braces o sèga-lo en flor

S'aplanta lo barquet ròse de son viure...
De qu'es que non sabe de l'amor, que non aguèsse pietat?
Tu, que me vas jutjar, o comprenes Senhor!

Revirada de l'espanhòl (Chili) de Joan-Frederic Brun

ibn arabi (1164-1240)

Lo cant del desir ardent

Quand se desvela mon Benaimat,
 Ambe quin uèlh lo veses ?
 Ambe lo siu, pas amb lo miu,
 Que digús fòra el lo vei pas.
 Ai ! sabèssi ieu se elis sabon
 Quin còr tenguèron !
 E sabès mon còr
 Quin vial engulhèron !
 Se sauvats foguèron, se periguèron ?
 Desvariats, descabestrats
 Atal Amor sos fisèls faguèt venir .
 " M'espanti de l'amorós que sas beutats
 Miralhejan per pargues e jardins ! "
 E ieu a ela : " T'espantes pas de qual veses,
 Lo qu'as vist es tu meteissa dins lo miralh d'un òme ! "
 Tala coma una letra desdoblada :
 Nosautris a l'ora dels adius, a fòrça de potonejadas e d'enlaçaments.
 Doás personas sèm : los agaits ne veson pas qu'una.
 Còs fondut e lum :
 Agèssi pas gemecat, ela non m'auriá vist !
 Traïdora trenada de sèrps,
 Abandonèt lo que s'encaminava dèus ela.
 Puèi doçament li virèt l'esquina e lo còrcrebèt,
 E lo laissèt malautejar sus la colca.
 Dins de l'arc de las ussas, lancèt las flèchas de l'agach,
 Per quin fendascle que vengas, siás mòrt.
 Sarra-te del jaç dels benaimats qu'amb elis la pacha foguèt passada,
 Jaç que sempre favorisan las nívols aigalosas !
 E despacient, respira l'aura de sas tèrras,
 Per fin que las armas t'inspiren ont demòran.
 Bessè plantèron sas tendas a l'ombreta dels banians,
 Açaval qu'i butan, entre los arbrolets, l'absenta e lo catame !
 De luènh, lo languiment me crama ; de prèp, soi pas garit.
 Dins l'abséncia o la preséncia, lo languiment.
 La rescontrar porgís çò que non podiái sospetar :
 Passion garida ne fa nàisser una altra,
 Que rebèla e orgulhosa,
 La beutat de la que vesi s'enuça mai a cada rescontre,
 E la passion se deu comparar
 A la beutat qu'encara mai buta. (...)

extrait del " Cant del desir ardent "

Adaptacion occitana de l'arabe per Bruno Peiràs

John Foglietti & Associates

germanor

Alguns poetes maleïts del rock (2)

nick drake

Veu de la muntanya...

Veu de la muntanya
I veu de la mar
Veu del meu veïnat
i veu que em crida
Digues amic el meu amic
Digues amb amor
On això pot acabar acabar
Veu que ve del cel

El soroll sobre l'onada de l'oceà
I el soroll dins l'arbre
Soroll sobre un camí del camp
Digues es pot ser lliure
Digues tu la multitud la multitud
Digues encara
Digues fort diguis fort
El soroll és pluja

Cançó del turó
I cançó plena de llum
Una flauta a la matinada
I un campaneig a la nit
Conec el joc
Conec el cost
Conec el meu nom el meu nom
Però hi ha més en aquesta cançó

Veu de la muntan
I veu de la mar
Veu del meu veïnat
i veu que em crida
Digues amic el meu amic
Digues amb amor
On això pot acabar acabar
Veu que ve del cel

Vestits de sorra

Qui doncs t'ha posat aquests estranys vestits de sorra,
 Qui t'ha allunyat de la meva terra,
 Qui ha dit que les meves paraules eren mentides,
 I qui ha dit que m'havia allunyat massa temps ?

Vestits de sorra t'han cobert la cara,
 Com si volguessis arribar a ser jo,
 Agafa el camí vers l'alta mar,
 Quelcom t'ha allunyat de mi.

Pots ara assemblar-te a les terribles colors del cel,
 Per mirar el món amb ulls maquillats,
 Per mirar a través vidres entelats,
 Mirar la mort de l'herba d'hivern ?

Pots ara tornar al lloc que has deixat,
 Tractar de cremar el teu nom recent
 O amb culleres de plata i llums de color,
 Adorar la lluna de les nits d'hivern.

Vestits de sorra t'han cobert la cara,
 Com si volguessis arribar a ser jo,
 Agafa el camí vers l'alta mar,
 Quelcom t'ha allunyat de mi.

Gos d'ulls negres

Un gos d'ulls negres ha tustat a la meva porta
 El gos d'ulls negres ha tustat, ha tustat
 Un gos d'ulls negre coneix el meu nom
 Un gos d'ulls negre
 Un gos d'ulls negre

Em faig vell i no tornaré a casa
 Em faig vell i no vull saber
 Em faig vell i no tornaré a casa
 Un gos d'ulls negres ha tustat a la meva porta
 El gos d'ulls negres ha tustat, ha tustat

revirada catalana de Jep Gouzy

Nick Drake ha mort a 26 anys, la seva discografia és molt curta,
 un disc és indispensable : " Pink Moon ", Hannibal, 1972

norbert narach

Políptic anual

Silenci de la casa

Cel sense orenetes

Mosques més pegoses

Gata més a prop

Veremes acabades

Cel sense color

Finestres tancades

Frescor de tardor

Silenci de l'absència

Just el soroll lleuger

D'una pluma tranquil·la

Sobre un tros de paper

Blanc d'alba freda

Mossegades de vent

Pell color de sang

Gel penjat a la font

Platana despollada

Cant de llenya al foc

Carrers de neu estofats

Calma de l'hivern
Blanc d'un full matinal
Sota la mà freda
El poema s'escalfa
Al groc de la mimosa

Despertada d'ocells
Aviat cireres a l'orella
Flors al presseguer
Espàrrecs pel terme
Neu pel riu emportada
Somriures a les cares
Temporal lluminós
Cel de primavera
Despertada de mots
Sortit de l'hivernació
La joia salvatge
D'una nova inspiració

Anar i venir de les formigues
Passejades a l'ombra
Repic d'una sardana
Xerrades a la plaça

Xiulades de cargols

Xuc de fruita madura

Rall sota les estrelles

Somnis d'estiu

Anar i venir dins un carnet

De calor la tinta s'asseca

Sense el temps de fer taques

Sobre la pàgina girada de l'any.

Set proses del silenci

Opus inacabat

I

Tot i que conscient que cada u d'aquests mots de tinta negra aquí escampats trenca irremeiablement el blanc silenci del full, recordaré que també en dèiem silenci de la minúscula i obstinada crepitació d'aquesta bellugadissa brasa que és un pit-roig.

II

Com si s'espaordís la profunda veu del bosc
.....
.....

III

Notava que el vent s'anava cansant. Que tots aquests dies que per cel i campestre portava escombrant, tants núvols, tants arbres, tants i tants brancs, l'havien fatigat. Els mussols ja no li feien ni cas. Gicada al sòl la pellissa de fullaraca, rendit, ara, només era aire mandrós. Això sí, al sol deixava pas en un cel net i blau i a l'alzinar tornava l'habitual silenci que té veu d'ocell i fina olor de bolet tardoral.

IV

.....
.....
.....i el sempitern rés dels suros.

V

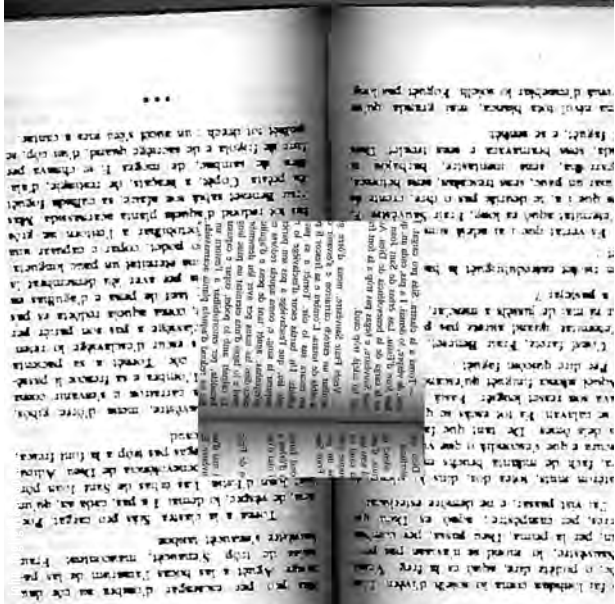
Era una vesprada dolça de tardor... com d'escola olotina, amb l'olor de l'eure en l'aire fi i llum de setí. Però, ara, tot just ara, l'acaba de fendre, sorollós improperi, el pas d'un camió... Vatua el camió, que vagi a la merda!

VI

Cap, capsa closa, dura closca, silenci tancat, úter gràvid on vaguen i remoregen els meus pensaments... alguns, més bellugadissos, buscant la clivella, l'esclatxa o l'esquerda per a fer-se via cap a la llum, donar-se pas cap al soroll.

VII

Tarda. Les cinc i deu. En la troana, s'abat tota una tropa de pardals, geníssers emplumats i alats. Sobtadament, gran xafarranxo, gran esclat. Es dispara la xaranga pardalina per a honrar degudament el sultà de la Sublim Pardalia. Però, que jo sàpiga, fins ara, no ha vingut mai. Doncs, tranquil vaig esperant que s'acabi tot el xivarri i que vingui el moment on, com de costum, de cop sobte callant, com si de res, net i polit, el silenci em tornaran.

• cròniques •

lenga en questions

Dins una letra a Joan-Pèire Tardiu datada del 14 d'octobre de 1999, Ramon Chatbèrt anonciava sa decision d'arrestar definitivament sas cronicas :

Vesi ben ça que la que lo vielhum fa pas en demesissent. E ben, despuèi 1969, ai fachas 94 cronicas. Comença ben a i n'aver qualques unas ! Alara, lo sègle XXI, que ne'n parlatz a la fin de vòstra letra, lo daissarem a d'autres.

Jòrdi Blanc li rend aici un omenatge ferverós.

ADIEU RAMON !

A Dieu ! Un " Adieu ! ", que servís en occitan per salutar lo qu'òm encontra e qu'òm tuteja mas tanben per un " Al reveire ! " o " Al revéser ! " e qu'a pas brica la significacion d'una despartida etèrna. Tot lo contrari. Es aquel " Adieu " que te fau, Ramon, Ramon Chatbèrt, que nos quitèras lo 4 d'agost de 2005 e qu'au rem pas jamai finit de pensar consí nos mancas ni mai de te questionar sus tala o tala question de lenga o de grafia.

Nasquèras en 1913, a Fauch, un an abans la primièra guèrra. Aprèp d'estudis, mai que mai a la " Sup " que te marquèron fòrça, e a l'Escòla normala, foguèras nomenat mèstre d'escòla al Fraisse de Viana puèi a Puèg Audièr. Aprèp ton servici, rapelat en 1939 coma fòrça maites, foguèras fach presonièr a Dunkerque ont l'armada francesa s'èra recantonada, çò que te valguèt de passar quatre ans en Alemanha. Quand foguèras liberat, en octobre de 1945, faguèras ta dintrada a Frejairòlas, pus prèp del cap-lòc, mas qu'èra pas encara la banlèga d'Albi, e tanben de Fauch, ton vilatge natal. En çò teu, tant val dire. Talament que i demorèras fins a ta retirada en 1970, que prenguèras dins ton ostal d'Albi. 25 ans dins lo meteis vilatge, lo temps d'una generacion. En mai d'aquò secretari de comuna, coma aquò se fasiá dins las pichonas comunas. De paire en filh o de maire en filha, de qué conéisser totes los Frejairolats, amb lors jòias, lors pessaments e totas lors istòrias dels cadajorns. Dins lor lenga, qu'ausissiás de contunh, e qu'èra tanben ta lenga mairala. Atentiu a totas sas particularitats, ne daissavas pas pèdre lo mendre mot, lo mendre biais de dire. Talament qu'amb los tèxtes liures de tos escolans, en bon adèpte del movement de l'Escòla modèrna (metòd Freinet) li daissavas liurament passar lo sulhet de l'escòla.

La lenga escricha, aquò's mai que mai a través los numèros de la revista Òc e las activitats del novèl organisme de defensa e de promocion de l'occitan d'aprèp guèrra, l'Institut d'Estudis Occitans d'alara, amb sos capmèstres sabents, sa sec-

cion pedagogica activa, las cronicas e l'òbra del mèstre de sa restauracion grafica e lingüistica, Loïs Alibèrt, que la descobriguèras. Una òbra que daissèt inacabada. E fuguèt vertadièrament tu que la menèras a bon pro, corregissent son diccionari e sa gramatica. E mai que la metèras en aplicacion. Trabalh malaisit e refastinhós, mas que te rebutava pas, de Joan Bodon a Loïsa Paulin e a Leopòld Durand, totes los grands tèxtes dels autors lengadocians passèron entre tas mans. Tròp umil mas arquitecte-obrièr de la lenga nòstra, as portat a ton torn mai d'una pèira a l'edifici.

LEGIR E ESCRIURE

A propaus del recuèlh d'Hervé Terral, *La langue d'oc devant l'école* (1789-1951) agèri l'ocasion de parlar de la guèrra que li faguèt la Republica, prenguent la seguida de la politica lingüicidària dels reis. Baste qu'Hervé Terral contunhe son prètzfach ! En cambiant un briconèl de títol. Que dempuèi la lèi Deixonne de 1951 la lenga d'òc es pas son que davant l'escòla mas a l'escòla. A dòsi omeopatica e pas pertot ça que la, mas los capmèstres que nos govèrnan i an daissat passar lo sulhet. A condicion que se'n ane sièire al fons de la classa e sens far de las seunas. Mas aquò a permès a un fum de mèstres e de professors de poder tornar balhar la man a aquela endarrièirada e ensalvatjida de lenga nòstra.

Dins Tarn, e mai en Occitània, un dels primièrs fuguèt Ramon Chatbèrt. En abança sus son temps e adèpta qu'èra de la " pedagogia modèrna " (lo metòd de Freinet, qu'èra Provençal, de lenga mairala occitana e qu'insistissiá sus la presa en compte del mitan, del viscut de l'enfant e sus sa capacitat d'autonomia), durbiguèt la pòrta de sa classa a l'occitan que trapèt naturalament sa plaça dins los tèxtes liures dels enfants. Estampats per tornar dins la familha o far d'escambis amb d'enfants d'endacòm mai pel mejan d'una revistòta, *La Garba*, que los escolans de Ramon Chatbèrt i participèron tre lo primièr numerò en 1949, dos ans abans que los deputats se brandiguèsson.

Pr'aquò quin occitan ensenhar e amb quin vestit ? Coma tota lenga, l'occitan es una lenga dialectala. Mas se pel francés i a plan temps que nos sèm acostumats a sa forma oficiala e codificada, e mai a sa grafia fantasierosa, consí far per la lenga nòstra ? Al dintre de sa pedagogia la responsa de Ramon Chatbèrt èra tota trobada : caliá ensenhar la lenga de l'endrech, la lenga dels enfants. Mas, aquò se compren, en la desbarrasent de sas crassas e en la presentant jol seune vestit, lo de las cartas de l'edat mejana que gardèt fins al sègle XVI e que permet de se comprendre d'un parlar a l'autre.

S'aquò pausèt pas cap de problèma als enfants, a la com-

prenèla dubèrta, Ramon Chatbèrt se mainèt que pels bèses e pels ainats, la clòsca farcida d'ortografia francesa, èra pas de çò pus aisit. Aital escriguèt per la *Revue du Tarn* una tièira d'articles que venon d'èsser reeditats, e que recomandi a totes los que se vòlon familiarizar amb l'occitan escrich : *Lire et écrire l'occitan* . I se carraràn !

jòrdi blanc

*Vent Terral, Pôle d' Activité VAL 81
F. 81350 Valença d'Albigés,
25 euròs + pòrt 2 euròs.

•

LA C.D.F (Jornal 1969-2019)

22 de març de 1969

Atal auèi segur que soi menimosament mendre entre milhierats e ieu al mièg Lilià 13 ans qu'aimi la pintura parièra pertot e que ne vòli faire e que sabi pas cossí faire e se parla d'un farcejaire que fa petar tot aquò pel morre d'un ministre ! Aquò òc lo que canta sens feire son mal m'encanta.

9 d'abril de 1974
 LAURE K. Une emigre de classe que
 NOS EVIÉ ESCRICH LA CAUSE AQUELE
 CURIEUSE UNE CALADE COMPLICADE
 COME ON COME ON "AQUÈ ES UN LÒC
 COMUN EISSUT D'UN VIATGE QU'EXISTIS
 PAS ESTEREOTIPES D'IDÉAS ETRESCITES"
 QUITAMENT COLOR COLOR GAI SÈTZ !
 L'EURAI ? L'EURAS ?

22 de març de 2006

Auèi, coma cada 22 de cada mes, aquò es " Lo salon que recèp " : un tipe artista atipic de Nissa, Pèire Pinoncelli... D'el me remembri mai que mai, que ne parla Renat Duran de Rodés disn la letra que d'unes e maites recèbon : " Dempuèi la debuta de las annadas 60 ... a l'estrenament del Musèu Chagall a Nissa aviá pintorlejat live lo Malraux amb un pistolet de plastic...se copèt un det amb una pigassa dins un happening al Centro de Arte Contemporáneo de Medellín, gèste solidari per Ingrid Bétancourt... fins a ficar dos còps de martèl sus l'òbra " Fountain ", ready-made of Duchamp, a Nimes e puèi a París... " Poesi'action coma painting pasièra petonejanta per aquel que patís al passatge del paísatge...

1 PI-sson caud en gaug (cats and dogs) e coma
 1 NON al non ni carn ni peis e puèi coma
 1 CEL e un martèl per El e ieu al mièg
 1 LI-liana nèbla per vos penjar al pièg

libres

Serge BEC, *Saume dins lou vènt. Psaume dans le vent*. Poème bilingue provençal / français, Éditions de la Cardère (8, impasse du Tilleul F 84308 Morières ; www.edition-cardere.fr), 2006, 124 p.

Après, en 2002, lei poèmas ponhents de *Suito pèr uno eternita*, que ne foguèt ja rendut còmpte dins Òc, aqueu *Saume* de dètz e nòu estròfas doblas (amb per caduna una part en grafia mistralenca, puèi una altra en grafia alibertina, lo tot acompanhat d'una version francesa dau poèta) lo cant de Sèrgi Bec, un còp de mai, amb una fòrça ben particulara pasmens, tòrna prene son vam. Aqueu cant renovelat es cant nascut dau temps qu'a passat e qu'a l'encòp pesa de tot son pes de vida enanada mai tanben de totei lei promesas qu'a dicha deis ans se son fachas realitat tot en demorant promesas d'avenidor :

*Demié tóuti li vènt que se podon nouma
 Boufo aquéu ventoulas anonime de moun vieiun
 Eneiro mi desir de mióugrano entre-duberto quand
 reviscoulo la car noun encaro espóutido de nòstis amour...*

La presa de poder de la paraula, amb lei remembres dau poèta d'Avinhon e de sa *Mióugrano* venguda d'ara enlà imatge inoblidable, marca aqueu vam prigond e fòrt que vai menar lo *Saume* fins qu'a son escalon pus aut. Fins qu'a la celebracion d'aqueu

*País di bocas caudas mai que mai
 coma penis dis arbres
 [...]
 Dins la lutz absoluta
 portada de ton cant que benlèu
 n'es que la nèu negra dau nonrés...*

Aqueu Poèma, tot de son lòng, es celebracion de la vida e dei mòrts : çò passat i demòra, viu e cremant, e l'escritura se noirís, coma d'una saba a l'encòp passadissa e pastada d'eternitat, d'aquela ambivaléncia que tota fin i vèn començament, a l'infinít.

De l'enfança au temps dau vielhum - lo mot torna mai d'un còp - es tot un mond qu'es reünít e contat dins l'espectacle permanent de sei beutats e de sei nafras. Lo lirisme esbrilhant de Sèrgi Bec, jamai aflaquit dempuèi sei premiers libres de poèmas, sembla de prene possession, a l'encop suau e conquistaire totjorn, de tota una vida e, amb ela, de tota la vida dau mond. Lei temps s'i mesclan : temps de l'enfança e de seis aucèus " quistós ", temps dei resisténcias e dei batestas, ara venguts

*aquéli draiou mounte l'on sènt unicamen
 l'òudour de la som di mort*

temps dei malastres que se pòdon imaginar, quand

*escalaviam pus
lis arbres aucelaires*

temps deis amistats trencadas per lei cisèus de la mòrt e pasmens ragantadas per lei subrevivéncias esplendidas deis òbras : ansin de tota l'estròfa XVII, que i navega l'ombra de Bernat Manciet e que s'i fai ausir, en ressòn dei vidas e dei res-còntres engravats dins la memòria, un passatge de *l'Enterrament a Sabres*.

Se lo *Saume* aqueste es pasmens lo contrari d'una soma, es benlèu amòr que s'agís aquí d'una soma en acte, d'una contemplacion qu'es tanben un nòu temps dins l'agachada virada devers lei temps qu'an passat. Trevat per d'imatges de crucifixions e d'amor, poblat d'arbres, de frucha e d'aucèus, lo poèma, de dire lei que son vius e lei que son mòrts, demòra totjorn banhat dins lei flumes sens fin de la vida universal, que lo poèta n'es pas qu'una creatura e qu'un moment d'entre de milierats d'autres :

*Farà bèu deman de matin
alas pesugas dau desir
lis abilha de l'auba fernirà
parier de femnas que montan
nudas totas sus son liech redolent*

Aquí se rejonhon lei moments d'enfança (" parier coma aquand ère niston ") e lo temps d'ara (" Faguèt chavana la nuech passada "), portats coma son per lo còmpte deis ans, aquò rai, mai tanben abrasats per un carboncle de vida mai fòrt que la vida e la mòrt ensems :

*Desenant camine
dins lis ermàs dau gausiment
a la soleta escota dau vent
que me restituïs ma memòria*

D'aquí ben segur lo títol d'aqueu libre-Poèma : non solament lo vent, fòrça naturala màger dins leis auvaris dei sègles, mai lo saume, cant de la cresença en l'avenir e cant dei des-separacions, cant dei celebracions tant coma dei renegaments. Rémy Gasiglia, recentament, nos a belament mostrat coma la poèsia occitana dei sègles XIX e XX prenguèt, mai d'una fes, lei camins dau " saume " : Mistral après Garros, Bertas, Chassary, puèi Max Rouquette, Delpastre, Galtier, Larzac... Una causida formala e pas solament formala, per eu, que dins ela " s'expriment l'exigence d'absolu et de sacré, la conscience aiguë de soi,

du monde et de la nécessité de l'écriture ". Sèrgi Bec, es clar, tròba sa plaça dins aquela via dau saume que traversa la literatura d'òc. Mas la plaça sieuna es un pauc particulara : son lei capacitats d'esbleugiment dau mond, dins sa materialitat chucosa e dolorosa, que fan virar totei lei planetas de son univers de lengatge e d'imatges. E aquò's lo vent, a l'encòp desmemoriat e cargat de remembres, qu'es portaire d'aqueleis ondatas ont lo desir e la mòrt, coma sempre, s'entragachan e se noïrisson, companhs indefugiblement ligats per l'eternitat de sa preséncia dins lo còr deis umans.

Una remarca per finir : lo poèta nos porgís dos tèxts, e mai, benlèu, tres. L'un es francés, de granda auçada. L'autre, ò puslèu leis dos autres, complementaris, fan alternar lei grafias : per cada estròfa, mistralenca primier, alibertina puèi coma o avèm ja dich, lei chifras romanas remandant per cada estròfa la primiera, leis arabas a la segonda. Mai çò que podriá aparéisser coma de (simples) jòcs de grafia sembla ben que vai aquí un pauc en delà. Leis estròfas en mistralenc son totei d'estructura e de versificacion amplas, portadas per una paraula larga e puslèu marcada per l'eloquéncia dau sentiment, entre espers re regrets. Leis estròfas en alibertin, de sa part, son mai estrechas e retengudas, d'una lenga a l'encòp mai simpla e mai dirècta, remandant, de la man dau poèta, a sa paraula benlèu pus autentica, per çò que mens vestida d'efiechs d'eloquéncia, tot bèu just. Aqueleis efiechs, que lo legeire leis espròva e ne noïris sa recepcion dau poèma de Bec, es clar que son pas lo fach de l'azard solet : dessenhant un ritme, de relèus de lengatge e tota una cartografia de l'emocion e de son expression. I vòle pas veire, per quant a ieu, coma la temptacion i seriá granda e simplòta un pauc, una simpla retorica dei lenga literàrias provençalas, amb son istòria particulara de caduna e seis colors especificas. Maugrat que i aga ben segur d'aquò, tanben, aquí dedins : question d'estetica bastida a fiu deis ans, e mai question de presa de la paraula e de seis usanças. I veiriáu donc mai volontiers quicòm coma la cara estrifada e pasmens aquí cordurada dau poèta, èstre de lengatge e de sensacions. Es pas sens significacion, sus aquò, d'alhors, que l'omenatge a Manciet, amb citacion lòngra de son grand poèma a eu, se faga en moment mistralenc de lenga e de grafia : marcant ansin l'endrech qu'aquelela cara dau poèta se compausa de sei diversitats, de son unitat, e mai de seis estrifaduras. Coma qué tot pòrta sens, e que lei caras dei poètas son sempre d'imatges traversats de fendasclas, de repetaçatges e de semblanças que finisson per se virar en vertats fonsas. Dins lo vent...

Joan-Ives Roier, *Les Temps Passats*, Jorn, Montpeirós, 2005, 163p. (amb una traduccion francesa de l'autor).

Joan-Ives Roier es un escrivan discret, un d'aqueleis escrivans que landa un paísatge literari, que contunha son camin dempuei d'annadas sens s'entreviar dei rumors diversas, dei discutidas estèrlas e dei bracejadas ventosas que d'unei ne fan son especialitat en cresent qu'aquò es literatura, en se botant a l'endavant en plaça dei libres escrichs, mesurats e saborats dau bòn. Es pas una descuberta per lei legeires de la literatura occitana ; sei pròsas e sei sonets son estats pron remarcats, mai sempre difusits d'un biais un pauc confidenciau, un escrivan que se'n parla tot en pensant qu'escrivi gaire, un d'aquelei que la promocion es pas son afaire, mai que fa òbra, testard e segur (e citarai aquí lo nom de Jan-Luc Sauvaigo que se merita tanben altra causa qu'aquela " clandestinitat " literària). Leis edicions Jorn publican un recuelh de Roier que pròva (mai un legeire avisat se'n podiá dobtar) qu'avèm aquí un poèta de tria, un òme qu'a fach òbra (e pas solament en " rimas "), inserit dins una tradicion e una forma unica. Es mestier e o fau saludar d'aver recampar dins *Les Temps Passats* l'escritura d'una vida, sonets ja coneguts e publicats, mai una granda part d'inedichs e que nos porgisson un ensens literari qu'es pas escritura ludica e retorica freja, mai apoderament d'una forma per ben mai altra causa qu'un juec, qu'un exercici d'estil ò qu'un " passatemps " formau.

Es lo juec de la forma que s'impausa primier : lo sonet coma poèma a l'existéncia lònca e a la destinada tan pesuga tras lo temps literari, una inscripcion dins una tradicion que l'autor l'a jamai esconduda (e coma lo podriá ?) l'influéncia màger de Loís Belaud de la Belaudiera e de seis *Obros et Rimos*. Aqueste juec sabent e saborós es pas qu'un juec e lo podiam pas conéisser d'a plen abans aquela publicacion, tot bèu just entreveire de vers en vers l'òme darrier aquela clinhada, coma Bellaud s'escond darrier tota aquela convivialitat, de mangisclas en mangisclas, de chambrieras en chambrieras, de bidets en bidets, de sorires en moninadas... Lei primiers sonets de Roier publicats dins leis annadas 70 e 80 se presentavan coma un artifici e un trabalh de la forma, un biais de viure tanben que s'i susava un edonisme dei bèus entre lo plaser, lo manjar e lo beure. L'òbra presentada aquí, dins una edicion quasi definitiva e que se vòu lausa e viatge d'una vida, nos dona de pensar qu'una òbra literària es acompanyament ò mirau, trabalh de l'escritura coma ciseladura de la lenga e çò qu'a la fin demòra, enfra lo temps, dins lei pesadas d'una existéncia, son que velas largadas dei plasers e dei dolors que se pòdon de ges de biais separar, destinats au temps nòstre.

M'agradariá que se legiguèsse *Les Temps Passats* coma una autobiografia poètica dei grandas de la literatura occitana, a

l'auçada de çò que s'es crich en francés ò en italian. Lei cent cinquanta-e-un sonets recampats dessengan una vida, dei temps premiers de l'enfança, dei fruchas de culhir ais aubres, dei vendémias, dei juecs, d'un mond que la guerra i laissa sa marca, d'un biais quasi discret mai terrible : la ferida dau paire demorat a l'espitau cinc ans e qu' : " *a sortit mutilat, la vèsta medalhada* " dau biais que " *Lo còp que ne'n prenguet, voudriáu ben que me laisse, / mai au mendre ressaut reven totjorn tan fòrt.* ", lo temps dei demònis de la nuech, de l'ànsia prigonda de l'enfantonet, dau " *rainard* " e dau " *lop* ", " *de la peur de la mòrt que pica per les èstras* " que l'òme oblidarà jamai aquelei vespradas, aquela plueia dau biais que se tanben lei lops s'alassan " *l'ostau onte siáu me vèn coma una tomba* ". I a ges de patz per l'enfant que bacèla encara au dintre e que l'escrivan n'es, a mai de seissanta ans, lo quite mirau, çò que se pausa au fons de l'arma e que nos laissa pas. Aquelei sonets de l'enfança dessengan la cara d'un escrivan qu'a pas quitat d'èstre e que lo pòt pas entre sabors e gosts, un mond enfugit e despargut que se devinha encara dins lo remembre, un mond que lo plaser semblava tan simple, mai onte lei rainards e lei lops èran a l'espèra per estropiar leis òmes e lei còrs deis enfants.

Lo centre dau libre, que se reconeis mai, es lo retrach d'un mond que l'amor, lo manjar e lo beure dessengan l'essenciau d'una vida, coma episòdis quasi burlescs (la virada a Tarbas, lei convidacions, lei seradas de charrar e de tornar faire lo mond), lo sèxe qu'es per sempre plaser de carn e carn dau plaser, un mond que l'arcàdia nostálgica dau remembre, tan presenta, nos porçís sa cara la mai agradiva, que se pòt gaire embarrar dins la pauma, que s'empestèla pas estent qu'avèm pas trobat de sarralhas a sa mesura. Se pòt de segur notar qu'aquel edonisme emplega una forma ideala, aquela dau sonet, que recampa coma frucha culhida dins sei quatòrze vers un brieu de temps, un resumit d'emocions retengudas que, de còps, nos laissa atupits. Nos agradariá de ne saber un pauc mai e que lei masquetas se levèsson a un moment ò a un autre, mai per quau saup legir, lo sonet " *belaudin* " presenta totjorn lo revers d'una vida que lei regrets, lei pegins e lei penas pastan son òme a la mastra deis oras debanadas. La regla es de ne rire (pas tròp) e de s'encaminar en donant la man a son astre e a son malastre, en se disent que de tot biais tot va a l'aiguier. Es un univers de l'aire grand, de la libertat segura que l'escritura coma bonaür infinit i senhoreja e que ren pòt escafar levat lo temps, lo rabaire assassin que nos mena ai raras d'un jardin que ne butarem pas la cleda sens un agach en arrier : segur i veirem l'enfant que fugueriam de jogar ambé lei cigalas ò de se rebalar, a la bòna, dins la bauca. Lei darriers poèmas, de legir coma una pòrta que se vòu per sempre entredubèrta, escrinçèlan lo temps de l'escritura en se donant la semblança d'un sol regret : la fin, sens o

creire e sens se n'avisar, d'un viatge que se voliá eternau, en se cresent totjorn ai ribas d'un temps que s'acaba pas, un campàs que l'ombra dau plaser n'es lo mèstre.

Tornam totjorn ai temps ancians : Mistral escrivíá dins sei Memòri que se tornava veire dins son breç d'enfant e qu'ela, sa maire, "*esperdudo dins lou trèu* ", la vesíá totjorn joveneta, Frederi a son costat. De qu'es la vida ? "*La vida fin finala èra aquò e pas mai : / les paurs d'un enfanton au fons de sa lichiera*". De legir Roier es un chale, tant per la forma aquesida coma la lenga chanuda, mai subretot per çò que nos ditz a l'aurelha, quasi a la muda. Lo libre es una lausa de levar, de i trobar la frescor umida de la tèrra, de i pausar la man e se sentir pasmens aürós a l'ensolelhada granda dau temps que passa.

joan-ives casanova

teatre

Nòvas mesas en scèna de Max Roqueta en :

*lo Glossari,
l'Autbòl de Nèu,
lo Mètge de Cucunhan.*

Lo teatre de Max Roqueta es una part màger de son òbra, a costat de la poèsia e de la pròsa. Tot'aqueles qu'an conegut nòstre grand escrivan l'an entendut repetir cossí tota sa vida aquel projècte li èra estat car. L'idèa l'aviá pres tre las annadas 30, ont voliá far rebombir la tradicion dau teatre popular de las annadas 1870-1920, teatre jogat per de pichonas tropas d'amateurs e que tocava dins los vilatges un public nombrós. Èra un projècte militant: l'aisina dau teatre permetriá de manténer l'interés per la lenga d'òc dins lo public popular occitanofòn. D'en primièr donc Max Roqueta escriguèt una tièira de pèças cortas, nerviosas, de bòn jogar sens gaire de mejans amb un nombre redusit d'actors. Amb tanben una exigéncia de qualitat, que fai qu'en filigrana la pèça pòt tanben èstre analisada coma un objècte cultural requist, comol de referéncias subliminalas... Aitanben aquel teatre aguèt pas l'astre esperat e i cauguèt esperar la fin dau sègle XX per èsser jogat e tocar un public. Çò que fai que, dins las annadas 80, Max s'èra atalat a una altra mena de teatre sens se mainar que se poguèsse jogar o non: de pèças vastas, simfonicas, comolas de personatges, de còrs, de balètis, de "fadariás" coma disiá tot còp. Au moment que moriguèt n'acabava una: "Lo vailet d'esmerauda". La sola publicada fins ara siaguèt "Medelha", terrible e sublim cap d'òbra, tibad per una fòrça d'emocion desavianta. Ou'aguèt un succès grand jogada en francés per de tropas professionalas de primièr plan.

Çò segur es donc que fasèm pas qu'acomençar de descobrir aquel vast corpus de mai de dotze pèças, inedit mai qu'a mitat, e ont l'autor a mes tot son engenh embelinaire e tanben sovent son inimitable umor corrosiu e destructor.

"Lo glossari" es un pauc au nosador de las doas fasis de creacion teatrala de Max Roqueta. A lo caractèr brèu e lo dinamisme explosiu de las prumièiras pèças, mas d'aquelas es probable la mai elaborada, l'escalada saborosa dins absurd i estent tanben lo luòc d'una reflexion filosofica ont l'existencialisme apareis en tela de fons per passar tanben dins lo despietadós trencador de la derision. L'ensèm es una belòria de destruccion jubilatòria ont tanben, vertiginosament, lo rire es sosbaumat per l'angoissa d'aquel void absolut que nos rosèga detràs las aparéncias enganadoiras dels mots e de las causas que nos escapan d'a fons.

La jove companhiá lengadociana de l'Echarpe Blanche (www.echarpeblanche.com, contacte: communication@echarpeblanche.com), basada a Pesenàs e a Bèucaire, a représ d'un biais particularament capitat la mesa en scèna (en revirada francesa) aquela pèça qu'es una de las mens desconegudas de nòstre Max e es d'un cèrt biais ja un classic. La pèça, creada en Novembre 2005, siaguèt representada puòdi tres còps a Pesenàs en Març de 2006 dins l'encastre d'un omenatge a l'autor qu'es estada una capitada cap e tot. Davant un bèu centenat de mond la mesa en scèna de Nicolas Heredia a cada vèspre embelinat de cap e cima son public, li laissant pas lo temps de reprene alen. Lo personatge centrau d'un cèrt biais es un pèis roge dins un bocal, e los actors (Damien Alibert, Albane Damiean-Moreau, Jasmine Dziadon, Nicolas Heredia, Gaëlle Lévêque) s'abolègan a l'entorn d'aquel pèis dins un autre bocal mai grand qu'es la lòtja de la conserge Madama Cissé, e que son sòu es cairelat coma un escaquièr. Los movements dels actors, sens qu'òm se'n mai-nèsse, se fan sus aquel escaquièr, reglats per una mena de geometria subtila que los acanala e que los embarra. E que subtilament nos enclausís. Nos rementant que los personatges dau teatre de Max Roqueta son de mecanicas que fonccionan segon d'automatismes, un pauc coma los insèctes d'unas paginas de "Verd Paradís". E que lo scenari dau drama, sa pojada irrepresibla cap au ponch de rompedura ont tot se vai espetar coma una miugrana, deslargant l'absurditat dins tot son ample, es prede-terminat. Dins cada òbra de Roqueta la destruccion es a cima e nos i acaminam d'un biais segur, maudespièch de quauques viratorns que nos laissan esperar qu'aqueste còp i escaparem. E aiçò, Nicolas Heredia o a perfiechament comprés. Coma d'au-tras claus escondudas de l'òbra de nòstre Max, que son delicadament suggeridas per de detalhs plens de finesa de la mesa en scèna, permetent de veire que la pèça entrevesca dos nivèls de lectura subtilament intricats: la mecanica jubilatòria de la farsejada, e la faula existencialista que descriusca las certituds per ne metre en evidéncia lo nogalh desaviant de nonrés e de borrola absurda. Per mai d'un aspècte aquesta mesa en scèna es exemplara d'eficacitat, de gaubi, e d'intelligéncia. Mòstra lo camin de çò que pòt èstre una mesa en scèna ambiciosa de tot aquel "prumièr" teatre roquetenc que maugrat sa simplicitat d'aparéncia es tanben una poderosa exploracion de l'arma umana, presa dins la telaranha ridicula e tragica dau veri a cima de son absurditat fonsa. De segur, çò que languissèm encara mai, es de mesas en scèna utilisant lo tèxt original puslèu que las reviradas francesas que maugrat sa qualitat son en dejota dau tèxt originau, li levant sa dimension iniciala d'enrasigament popular fons.

2006 nos baila l'escasença de nos congostar d'au-tras mesas en scèna de Max Roqueta, dins de biaisses diferents.

"L'Autbò de nèu" es una de las pròsas emblematicas de "Verd Paradís" e sa prumièira frasa "Es lo Larzac la tèrra abandonada" clantís dins totas nòstras mementas, evocadoira d'horizonts desconsolats e de silenciosas expandidas ennevadas ont se quilhan de nauts roquets sornes escalprats per lo tempèri, e ont cridan en revolumant las gralhas. E ont antan trepava lo lop. Max i a inserit lo tèma popular dau musicaire tan biaissut que fariá quitantament dançar lo diable. E justament o fai, e lo revenge dau diable, aquò's l'esmarrament, lo percaç dels lops, e la mòrt, que la musica miraclosa de l'autbò capita d'endarreirar quauques oras, aplantant lo temps dins la delícia d'una melodia pus poderosa que las leis de la natura. Mas pas pro poderosa per domdar la freg. La freg supèra tot e sol lo diable i es au sieu, trionfant dins son cacalàs desprietadós. Joan-Marc Vilanova (contacte: 0467300252, mèl: ieo34@wanadoo.fr) nos ditz qu'aqueste tèxt de semblança simpla e linda l'enfachina de mai en mai a cada còp que lo relegís. I atròba sempre d'autres ressòns. Es una faula cosmica e existenciala. E n'a fach un espectacle poderós que non sai dins sa simplicitat. Tot simplament declama lo tèxt. En òc mai que mai, en francés tot còp per ponctuar l'istòria e rendre comprensible als non occitans lo tèxt qu'es dins una lenga pro granada. E tanben, au cimèl de l'emocion, en castelhan, una revirada originala poderosa e limpida que tremuda subran lo cònte en cant flamenco que de n'escotar lo planhum vos còpa l'alèn e vos trai una lagrema au canton de l'uòlh. Dins sa simpleta e sa fòrça aquel espectacle vai drech au pus prigond dau drama sublim que fai l'ossamenta de "Verd Paradís". Joan-Marc Vilanova fai mai que legir o que representar Max Roqueta, lo viu e nos enrebala, nos carreja dins aquel camin subrebeu e terrible. E lo gaubi e l'energia qu'i met fan que quau non compreguèsse res a l'òc es enrebalat tanben per la magia irresistible d'aquela declamacion. Mentre, o jure, lo meteís tèxt en francés, emai melhor comprés, capitariá pas jamai de congrear tala esmoguda. Tocam aquí a l'especificitat d'una cèrta escritura occitana que Roqueta n'es un cimèl e que cultiva la magia incantatòria dau ritme e de la sonoritat de la frasa: e d'aquò res ne pòt passar en francés. Villanova a trobat per contra l'estèc de nos mostrar qu'una revirada eleganta e sensibla en castelhan se pòt perfiechament inserir dins tala logica. Çò que me confòrta dins mon idèa recurrenta que l'occitan se revira melhor en espanhòu e en anglés (parlem pas dau catalan qu'Alex Susanna e Jaume Figueras nos an mostrat que Roqueta s'i transpaua idealament) que non pas en francés, lenga de freja logica limpida que conois pas los accents tonics, e se mesfisa de tot çò qu'es color, ritme e musica.

Tresen avatar "Les fenêtras qui parlent (Max Rouquette per carrièras)" per un grop de 5 comedians (Myriam François,

Anne Thouzelier, Angelica Grandgirard, Laura Poudevigne, Pierre-Luc Scotto) e 3 musiciens (Jean-Philippe Bessière, Pascal Bouquet, Aimé Brees) de l'Art Cie de Myriam François et Anne Thouzelier. Per festejar Max Roqueta en Mai de 2006 l'Associacion "Amistats Max Roqueta" organizèt doas jornadas d'omenatge, la prumièira a Montpelhièr amb collòqui, lecturas e taula redonda, e la segonda a Argelhièrs, vilatge de naissença de l'escrivan, amb espectacles, lecturas e balèti. En mai de "L'Autbòi de nèu" de Joan-Marc Vilanova que n'ai parlat pus naut, se poguèt assistir a un spectacle original jogat per carrièiras, de balcons en fenèstras e de pòrges en placetas, inseriguent d'un biais intelligent e atractiu l'òbra de Max Roqueta dins la vida dau vilatge. Amb de francés, de segur, e tanben pro d'òc. E un jòc scenic pro visual que fai qu'aquel spectacle sens reneugar son occitanitat exigenta pòt passar a 100% dins un public autre qu'occitanista letrat. S'ausiguèt dins una mesa en scèna ieratica de tiradas de la terribla "Medelha" que palafiquèron lo public de mai de tres cents personas amassat dins la carrieireta, e de flòcs de l'onirica "Ròsa Bengalina", e puòl dins son entièr una adaptacion un pauc liura dins la forma mas per aiçò encara mai fidèla a l'èime de la pèça, dau "Mètge de Cucunhan" que sia-guèt un regal cap e tot. Aquel "Mètge de Cucunhan", coma lo "Glossari", es una pèça a dos nivèls: farsejada descabestrada, e tanben crudèla faula sus l'absurd que josbauma la condicion umana. Un agach d'anatomista desabusat, coma aquel dau Pendariès de la "Quèsta de Pendariès". Se sap l'istòria: lo mètge dau vilatge de Cucunhan prepausa de reviudar un mòrt davant totes los estatjants de l'endrech. Mas quane mòrt? Maugrat las afirmacions repetidas d'afeccion desconsolada dels vius, digús vòu pas ne veire revenir cap. An pas pus sa plaça aici. A proporcion que se monta la saussa pimentada de la pèça, lo teissit social dau vilatge s'atròba despietadosament mes a nus dins sa vertat maganhosa. Un regal e lo public qu'èra aquí se i es pas enganat. Siaguèt una capitada, cap e tot.

Aqueles tres exemples recents mòstran l'actualitat d'aquel teatre que, dins las annadas venentas, conoirà segurament un succès de mai en mai larg a flor e a mesura que las peças seràn editadas dins son ensèm e milhor conegudas. Çò que retene es la possibilitat de mesas en scèna ambiciosas, e tanben d'una utilizacion astuciosa de la lenga d'òc qu'a lòga d'èsser un factor d'opacitat, contribuís poderosament a la magia e au dinamisme de l'espectacle, tornant antau a las tòcas primieirencas d'aquel prètzfach que tenguèt Roqueta tota sa vida: illustrar e far aimar la lenga d'òc au travèrs d'un teatre qu'anèsse drech au còr dau public e que siá tanben òbra granda e universal. Ara i sèm.

novèlas

* Occitània Produccions prepausa un novèl CD de " *Trésors d'Occitanie* ". Es consacrat a Felip Gardy que ditz aici 31 de sos poèmas. Aquel CD es l'ocasion de dintrar o de tornar dintrar dins aquel encaminament poètic qu'es al còr de l'òbra empenada de Gardy. L'ocasion, d'efièit, d'endevenir a sa quita origina, dins la votz meteissa del poèta, lo biais pus lèime d'aquela creacion : l'espelison lumenosa del dire, la temptacion lirica e la bèrca que de longa ne marca lo refús. Bèrca que correspond lèumens en cò de Gardy a la figura " centrala " del " temple ". Aquò's tota la vida dins sa preséncia carnenca, que pren dire e mai sens dins aquel encastre-monde ont los païsatges tanben s'enauran e d'un meteïs vam s'avalisson.

Lo CD " *Trésors d'Occitanie* " - Philippe Gardy se pòt comandar a : Occitània Productions, BP 75, F- 34741 Vendargues cedex.

Contacte per Internet : www.aura-occitania.com

En mai d'aquel CD e de segur de la lectura de las òbras poèticas empenadas que los tròces legits aici ne son tirats (a despart d'un inedit), òm se poirà tanben interessar profieitosament als actes del collòqui sus Felip Gardy recampats per Joan-Claudi Forêt : Philippe Gardy, *lo poèta escondut -Le poète caché*, obratge publicat pel Centre d'Estudis Occitans de l'Universitat de Montpelhièr III . Prètz : 10 euròs. Contacte e comanda : <http://publications.univ-montp3.fr/contacts>

* *Lo Temps clar de las encantadas*, de Joan-Frederic Brun, publicat en 2005 dins la colleccion A tots, a conegut una brava capitada. Segurament perqué l'encantament de l'òbra s'allòca pas solament dins lo títol e dins las fadas: es a tengut dins l'escritura d'una pròsa qu'a endevengut las ressonàncias pus pregondas dins l'imaginari dels legeires, a còr de lenga. Ongan Joan-Frederic Brun tòrna amb un libre que n'estabosirà mai d'un : *Luònh*. " Luònh, luònh...

Es d'enlai que tòrne. D'un país que jamai auriái pas cresegut qu'existiguèsse. E pasmens qu'èra pas sòmi. Pas per ieu. Era la vida veraia... " Un libre qu'es plan mai o puslèu quicòm mai qu'una N.D.E., plan mai qu'un d'aquels racontes d'experiéncias al ras de la mòrt (que çaquela, a ma coneissença, n'avèm pas ajut dinc'ara en occitan).

D'efièit, e mai se l'obratge nasquèt d'una circumstància efectivament viscuda dins la proximitat de la mòrt, es sustot un viatge a las confinhas de l'escritura, ont tot çò que trevava ja l'autor, païsatges e figuras de la desirança mai que mai, pren aici una dimension singulara, que lo biais coma aleugierit, vengut airenc, de la frasa e dels mots, a quicòm d'oniric a tengut e a l'encòp de definitivament vertadièr.

Una " experiéncia " de lectura

que podèm pas que conselhar còp sec als legeires.
Luònh es publicat per las edicions Trabucaire
 dins lor colleccion " Pròsa occitana ". Trabucaire, 2, carrer Jouy
 d'Arnaud,
 F-66140 Canet. Còsta 13 euròs.

* Florian Vernet ven de procurar una preciosa edicion critica de
La perlo dey musos et coumedies prouvensalos de Gaspard Zerbin
 dins la colleccion " Lo gat ros " del Centre d'Estudis Occitans
 de l'Universitat de Montpelhièr III. I trobam las cinc pèças
 del recuèlh publicat a-z-Ais de Provènça en 1655.
 L'òbra de Zerbin espelís, coma òm sap, a la fin del periòde de
 produccion del grand fogal provençal del temps de la
 Renaissance e del Barròc. Florian Vernet mòstra que " se las
 farças carnavalescas de Zerbin s'inscrivon dins la dralha del
 teatre de Brueys tendon pr'aquò, jos l'influéncia de la
 Commedia dell'arte, a la comedia, e anòncian
 per mantuna característica las pèças leugièras de Molière. "
La perlo dey musos, de Zerbin,
 se pòt comandar al servici de las publicacions de l'Universitat
 de Montpelhièr III :
<http://publications.univ-montp.3.fr/contacts>
 Lo pretz es de 20 euròs.

* Dins la meteissa colleccion, " Lo gat ros ",
 senhalarem l'espelison d'un *Petit dictionnaire de la littérature occi-
 tane du Moyen-Age. Auteurs, œuvres, lexiques*.
 Es un obratge alestit per Paul Fabre que rendrà
 fòrça servicis a un public pro larg.
 Aquel *Petit dictionnaire* se pòt trobar a la meteissa adreïça que
 çai-sus, al pretz de 15 euròs.

* L'IEO-IDECO ven de far paréisser
Lingüística e renaissentisme occitan. L'enjòc social de l'istòria de la lenga.
 Aquel obratge de Joan Thomas estúdia
 la relacion estrecha que la lingüística occitana entreten amb
 lo movement renaissentista. La recèrca se prepausa de ne far
 conéisser los actors e tanben d'esclarir la dimension sociala de
 l'istòria de la lenga, de ne destriar los enjòcs al dedins del
 mitan academic tan coma al dedins del militantisme.
 Lo libre se pòt comandar en junhent un chèque de 24 euròs
 a l'òrdre de IEO-IDECO, BP 6, F- 81700 Puylaurens.

* La plega 2006 de la colleccion A tots se compausa de quatre
 romans " dins lo vent de l'istòria " : *Ucràina*, de Joan-Maria
 Leclercq, que se presenta coma lo
 quasernet de viatge d'un jornalista anglés
 al moment de la revolucion bolchevica de las annadas 20 ;

• Lo comunard de la Mitidjà, de Glaudi Barsòtti,
 • que retrai lo destin d'una familha de rapatriats d'Argeria
 • confrontats a lor passat ;
 • Lo balestrièr de Miramont, de Robèrt Martí, que nos permena de
 • la guèrra de Crimèa (1854) al temps de la guèrra de Cent ans,
 • en Roèrgue ;
 • e Las islas jos lo sang, de Joan Ganhaire, qu'es la seguida de *Dau
 • vent dins las plumas* e se situa al sègle XVI en Anglatèrra.
 • La soscripcion es de 35 euròs al nom d'IEO-IDEKO, BP 6,
 • F-81700 Puylaurens.

• * Al moment que las edicions Reclams, In8 , L'Escampette, entre
 • autras, fan viure mai que jamai l'òbra de Bernat Manciet en
 • faguent espelir d'unes remirables trabalhs ineditats, al moment
 • tanben que d'editors nacionals se prepausan de publicar o de
 • tornar publicar de caps d'òbra del grand Landés, las edicions
 • Edisud anóncian la mesa al pilon de l'obratge de Jean-Luc
 • Pouliquen: *Entre Gascogne et Provence, entretiens avec Serge Bec et
 • Bernat Manciet*.

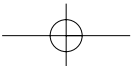
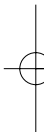
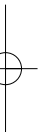
• Aquelas entrevistas fan lum sus tot un molon d'aspèctes fonda-
 • mentals de la creacion mancietenca. En mai d'aquò, l'escambi
 • ambe los autres dos poètas, Sèrgi Bec e Jean-Luc Pouliquen, a
 • travèrs un fum d'endevenenças e de contrastes a bèl talh de
 • convèrsas, es d'una riquesa mai que mai granda e d'un apòrt
 • considerable per situar melhor las òbras,
 • lor origina, lor portada, etc.

• E puèi, de segur, i a la votz dels tres òmes, l'umor, la distància, la
 • tendresa tanben: la vida.

• Jean-Luc Pouliquen, en anonciant aquela desatrosa novèla,
 • parlava a bon dreit anar de " la segonda mòrt de Bernat Manciet ".
 • Jean-Luc Pouliquen, *Entre Gascogne et Provence, entretiens avec Serge
 • Bec et Bernard Manciet*, éditions Edisud, La Calada, 3120 route
 • d'Avignon F-13090 Aix-en-Provence.

• Tel: 04 42 21 61 44

• Fax: 04 42 21 56 20

**REVISTA DE LAS LETRAS
E DE LA PENSADA OCCITANAS**

**creada en 1923
per Ismaël Girard**

President d'onor :
Pau Castelà

Direccion e Abonaments :
Centre Regionau de Documentacion Occitana
B.P. 27 - 06371 Mouans-Sartoux Cedex
Tel.: 04 92 92 47 24 - Fax : 04 92 92 47 26 - e-mail : migourdon@aol.com

Mandatatz totes manescrichs a
Joan-Pèire Tardiu, As Capels, Route de Bias - 47440 Casseneuil -
Tel.: 05 53 70 50 62 e-mail : jptardiu@aol.com
Jaumes Privat : e-mail : ocrevista@yahoo.fr

Conselh de Redaccion

Directritz : Maria-Loïsa Gourdon
Redactors : Joan-Pèire Tardiu e Jep Gouzy (Catalunya)
Membres : Felip Angelau - Jacmes Astor - Franc Bardòu - Sergi Bec - Joan-Frederic Brun - Joan-Pau Creissac - Dominica Decomps- Renat Duran - Vincent Forniau - Felip Gardy - Rotlan Garrigues - Dòna Ismaël Girard- Joan-Francés Mariot - Bernat Molinier - Jòrdi Passerat - Francés Pic - Jaumes Privat - Alem Surre-García - Pèire Venzac - Florian Vernet - Ana Viguier.

maqueta : Jaumes Privat

Abonament als quatre quasersns de l'an
França : 25 €
Estudiants : 18 € (sus justificatiu)
Forestièr : 31 € - D'ajuda : 50 € -
Lo numerò : 7 €, lo numerò doble : 12 €
I.S.S.N. 1169-2332

Publié avec le concours
du Conseil Régional Provence-Alpes-Côte-d'Azur,
du Conseil Régional Midi-Pyrénées, du Conseil Régional d'Aquitaine
et du Conseil Général de la Haute-Garonne